

ΔΟΥΛΕ - ΜΠΟΥΡΓΑΖ

Περιγραφή τοῦ φρονιῶν
(Λουδὶ) Μπουρτζῆ.

Τοῦτο ἐκτελεῖται ἐν τῇ
τοῦ Ἰντερνίου (ἢ Αἰν.
τεροῦν) καὶ ἐξέρχεται
ὡς καὶ ἐκ τῆς Αἰν.,
ὡς καὶ τῆς Αἰν.

Τὸν ἄνθρωπον τὸν φρονιῶν τοῦτο
ἐκτελεῖται ἐν τῇ Αἰν., ὡς καὶ τῆς Αἰν.
ἐκτελεῖται ἐν τῇ Αἰν., ὡς καὶ τῆς Αἰν.
ἐκτελεῖται ἐν τῇ Αἰν., ὡς καὶ τῆς Αἰν.
ἐκτελεῖται ἐν τῇ Αἰν., ὡς καὶ τῆς Αἰν.
ἐκτελεῖται ἐν τῇ Αἰν., ὡς καὶ τῆς Αἰν.
ἐκτελεῖται ἐν τῇ Αἰν., ὡς καὶ τῆς Αἰν.
ἐκτελεῖται ἐν τῇ Αἰν., ὡς καὶ τῆς Αἰν.

Εἰδικὴ
Τοῦτο
ἐκτελεῖται.
Ἰν. ἐκτελεῖται.
ἐκτελεῖται
ἐκτελεῖται
τ. 2. 1936
166

(ἐκτελεῖται)

Καὶ νῦν ἔτι διαφαίνονται τὰ ἔχνη τῆς πάλαι ποτε εὐημερίας του. Ὅτε δὲ ὁ γνωστὸς ὑπουργὸς τοῦ Σουλτάνου Σελίμ τοῦ Β'. Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶς ἀνεκαίνισε τὴν πόλιν ταύτην, διέταξε νὰ κατεδαφισθῶσι τὰ οἰκοδομήματα τῶν παλαιῶν μνημείων. Ὁ πρῶτος πορθητὴς αὐτοῦ εἶναι ὁ νικηφόρος Χονδαβεντικιάρ (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α'), ὅστις συναντήσας πολλὰς δυσχερείας κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ φρουρίου ἀνεφώνησε: Ὁ νικηφόροι (βρὲ Γαζήδες), ὀρμήσατε (παλληκάρια) νὰ κυριεύσητε αὐτὸ τὸ Μπουργάζ καὶ νὰ τὸ κατεδαφίσωμεν. Καὶ πραγματικῶς μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ φρουρίου ἐκρήμινεν αὐτὸ καὶ ἐκ βάθρων κατέστρεψε.

Εἰς πλεῖστα μέρη αὐτοῦ συναντῶνται καὶ τώρα εἰσέτι τὰ ἐρείπια τῶν κτιρίων του.

Εἶναι βακούφιον τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς διοικήσεως Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Ὁ μοντεβελλὴς αὐτοῦ εἶναι καὶ διοικητὴς τοῦ φρουρίου, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ διακοσίους πεντήκοντα στρατιώτας.

Τὸ Μπουργάζ εἶναι ὑποδιοίκησις με (βαθμὸν) ἑκατὸν πεντήκοντα (βαλαντίων) ἄσπρων.

Κειμένη ἐπὶ εὐρείας πεδιάδος ἡ κομόπολις Μπουργάζ ἀκμάζει λίαν, ἔχουσα ἑπτακοσίαις ἐρυθροκεραμοσκεπεῖς οἰκίας, μετ' ἀμπελώνων καὶ κήπων. Ἀποτελεῖται ἐξ ἑξ συνοικιῶν, ἔχει δὲ πέντε μιχαμία, εἰς τὰ τρία τῶν ὁποίων γίνεται προσερχή (καὶ διδασχὴ) ὑπὲρ τῆς μακροημερεύσεως καὶ ἐδουλείας τοῦ Σουλτάνου. Τὸ ἐν αὐτῇ δ. ζ. α. μ. ἰ. ο. ν. (ὄχι λουτρόν, ὡς κατὰ λῖθος ἐν τῷ κειμένῳ) Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ δ. ζ. α. μ. ἰ. σ. ἦ, εἶναι στερεὸν οἰκοδόμημα, κτισθὲν δι' ἐξόδον τοῦ φερόντος τὸ ὄνομα τοῦ τεμένου ἀνδρός, ὅστις ἐπὶ 40 ὁλόκληρα ἔτη διατελέσας Βεζύρης τῶν Σουλτάνων Σουλεϊμάν, Σελίμ τοῦ Β' καὶ Μουράτ καὶ διανύσας ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ εἰς τὴν κρατικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἀνώτατον Διβάνιον (Αὐτοκρατορικὸν Συμβούλιον) ὑπέστη τὸν μαρτυρικὸν θάνατον φονευθεὶς ὑπὸ τινος κατοίκου τῆς μεθορίου γραμμῆς.

Ὁ δολοφόνος αὐτοῦ ἀπηλλάγη τῆς νομίμου ποινῆς χάρις εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ τοῦ φονευθέντος.

Τὸ κομψὸν τοῦτο τέμενος εἶναι ἔργον τοῦ σοφοῦ τούτου Βεζύρου. Διὰ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ ἡ γλῶσσα εἶναι ὅλως ἀνεπαρκής, ὁ δὲ πλεον γλαφυρὸς (διασκορπίζων ἀδάμαντας) κάλαμος συντρίβεται πρὸ τοιαύτης ἀποπείρας περιγραφῆς).

Ἄς τὸ περιγράψωμεν, ἐν τούτοις, ὅσον ἡμῖν ἡ δύναμις σταγόνα ἐραυιζόμενοι (ἀντὶ γινόμενοι τοῦ κειμένου) ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ μόριον ἀκτίνος ἐκ τοῦ ἡλίου.

Ἐν πρώτοις τοῦτο τὸ τέμενος παριστᾷ εὐκτῆριον οἶκον, ὑπενθυμίζοντα τόπον ἀναψυχῆς καὶ διασκεδάσεως, ὅπου δὲν δύναται τις (δυστυχῶς)

νά εὕρη τὴν ποθουμένην ἡσυχίαν καὶ ἄνεσιν λόγῳ μεγάλου συνωστισμοῦ πολυπληθοῦς λαοῦ ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐξωτερικῶς τὸ τέμενος εἶναι μαρμαρίνον, τὸ δὲ ἰδιαίτερον (ἐσωτερικόν;) αὐτοῦ διαμέρισμα εἶναι κεκοσμημένον διὰ δεξαμενῆς μετὰ πίδακος, ἀναβρύντος ὕδατος. Τὸ τέμενος εἶναι ἐκτισμένον εἰς τόπον εὐσκιον, περικυκλούμενον μὲ πολλὰς ἐκατοντάδας πλατάνων, κυπαρίσσω, κέδρων, καστανεῶν καὶ ἄλλων θαλερῶν (εὐλογημένων) δένδρων. Πάντες οἱ ἀφικνούμενοι καὶ ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς κομποπόλεως καὶ (πᾶς) ὁ μουσουλμανικὸς λαὸς (αὐτῆς οἱ κάτοικοι) εἰς τὸ τέμενος τοῦτο ἐκκληροῦσι τὰ καθήκοντα ὑποταγῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ λατρείας καὶ δοξολογοῦσι ἐν αὐτῷ τὸν Ὑψιστον.

Ἐν ὥραις θέρους καὶ χειμῶνος δὲν διεισδύει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦτο διαμέρισμα τοῦ τεμένους ἡ θερμότης τοῦ φαινοῦ, πυρίνου ἡλίου.

Αἱ τέσσαρες πλευраὶ αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ παραπλεύρους σοφάδες (αἰθούσας) καὶ δωμάτια. Ἐπὶ δὲ τῶν σοφάδων ὑπάρχουσι λεπτότατοι κίονες (μὲ λεπτὴν ὡς ἡ θριξὶ δσφύν), ἐπ' αὐτῶν δ' ἐπικάθηνται κομποὶ θόλοι, ὥστε ἀνεστραμμένοι κυανόχροαι κοτύλαι.

Οὐδὲν τέμενος βεζυρικὸν παρόμοιον μὲ τοῦτο εὐρίσκεται εἰς τὰς μουσουλμανικὰς χώρας, ἂν ἐξαιρέσωμεν ἴσως τὸ τέμενος τοῦ Ζάλ Πασά ἐν Κων/πόλει εἰς τὸ Ἄμπου Ἐγιοῦπ Ἀνσαρῆ, καὶ τὸ δξαμίον τοῦ Ἰπραχίμ Πασά Ταβασῆ, Βεζύρον τοῦ Σουλεϊμάν Χάν, κείμενον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τῆς Πύλης τῆς Σηλυβρίας (Σηλύβρη-Καπουσοῦ) ἐν Κων/πόλει.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ φωτεινὸν τοῦτο τέμενος εἶναι κατὰ πολὺ κομψότερον ἐκείνων, καὶ μὲ μεγαλητέραν τέχνην ἐκτισμένον.

Πέριξ τοῦ κεντρικοῦ μεγάλου θόλου αὐτοῦ ἔχει σειρὰν (δμοζέντρων) στρωμάτων διὰ τὰς ἀναπτομένας κανδήλας, τὸ ἀνώτερον δὲ πάτωμα, ὅπερ διὰ δικτυωτοῦ πεφραγμένον εἶναι ἐξειδιασμένον διὰ τοὺς μουεζζίνας, ὥς καὶ μέρη πεφραγμένα διὰ κιγκλίδων, ἀποτελοῦσι δωμάτια.

Ἡ γλῶσσα μένει ἄλαλος προκειμένου περὶ ἐγκωμίου τῶν φωτεινῶν παραθύρων, τὰ ὅποια κοσμοῦσι τὰς τέσσαρας πλευρὰς τοῦ ἁμβωνος καὶ τοῦ βωμοῦ. Αἱ καλαισθητικαὶ ἐλαιοβαφαὶ καὶ τὰ κομψὰ σχέδια τούτων, οἱ κρυστάλλινοι ὕελοι, οἱ ἀδαμαντοειδεῖς λίθοι τῆς (περσικῆς κομποπόλεως) Νεδζέφ καὶ τὰ (συναφῆ) ἰόχροα κοσμήματα οὐ μόνον φῶς ἄπλετον παρέχουσιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τεμένους ἀλλὰ διαχέουσι καὶ εἰς τὰ πέριξ μέρη λάμπην θαυμασίαν.

Πέριξ τούτου καὶ εἰς τὰς τέσσαρας πλευρὰς εἶναι κεχαραγμένα ἐδάφια Κορανίου καὶ λόγοι τιμῆς καὶ εὐλαβείας διὰ χειρῶν τοῦ Γιακούτ Μου' τεσιμῆ, Ἀππὰς Μερσᾶ, Σέιχου Μπαγιαζίτῆ, Ἀπτουλλάχ Κηρημῆ, Ἀχμέτ Καραχισαρῆ, Χασάν Τσελεπῆ καὶ Δεδὲ-Μεχμέτ Τσελεπῆ.

Ἐκάστη τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἀποτελεῖ μοναδικὸν καὶ λίαν πολὺτιμον ἀριστούργημα.

Τὸ δζαμίον ἔχει σύνθεσιν ἐξόχως σύμμετρον, ὥσει ποίησις καὶ μαγεία ἀφθαστος (νόμιμος).

Ὁ καλλιτέχνης τοῦ τεμένους παρέσχεν ἐν αὐτῷ εὐγλωττον ἀπόδειξιν τῆς θαυμαστῆς ἐπιδειξιότητος καὶ λεπτῆς τέχνης του. Ὁ κτίτωρ τοῦ δζαμίου εἶναι ὁ γηραιὸς ἀρχιτέκτων Σηνὰν Ἰπνὶ Ἀπτοὺλ-Μενάν.

Ἐπὶ τῆς νοτίου πύλης τοῦ τεμένους ὑπάρχει τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα του :

«Ὁ Χατὴφ Κουδση (ὁ ἐξ Ἱεροσολύμων) εἶπε τὸ χρονόγραμμα του : Τόπος λατρείας τοῦ Ὑψίστου καὶ εὐκτήριος οἶκος τῶν εὐσεβῶν.

Ἔτος 956 (Ἑγείρης)».

Εἶναι ἐπίσης θαυμάσιον καὶ τὸ τέμενος, ὅπερ κεῖται πλησίον τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ (Ἐργύνη), ἀλλὰ πολὺς κόσμος δὲν τὸ ἐπισκέπτεται. Ἐχει ἓνα μεδρεσὲν καὶ ἓν πτωχοκομεῖον, ὅπερ ἕκαστον μῆνα καὶ ἕκαστον ἔτος, ἕκαστην πρωΐαν καὶ ἑσπέραν εἶναι πλουσίον ἅμα καὶ πενιχρόν, παρέχον εἰς νέους καὶ γέροντας ἓν πινάκιον ζωμοῦ καὶ ἓν τεμάχιον ἄρτου, εἰς ἕκαστην δ' ἑστίαν ἀπὸ ἓν περίον λίπους καὶ δι' ἕκαστον ἵππον ἀπὸ μίαν (μερίδα) τροφῆς (χόρτου ἢ κροῦτης). Δαψιλῆς εἶναι ἡ χάρις του. Οὐδεμία διάκρισις γίνεται ἐνταῦθα μουσουλμάνου καὶ μὴ, προκειμένου περὶ παροχῆς (τροφῆς).

Ἐκάστην δὲ νύκτα Παρασκευῆς παρέχεται ἐπίσης δαψιλῶς, (ἐκτὸς τῆς συνήθους τροφῆς) καὶ ἕνας δίσκος (σινὴ) μετὰ πινακίων πιλαφίου (ἐξ ὀρυζῆς) ζωμοῦ καὶ κρόκου (ζερεδέ).

Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ καταστήσῃ τὴν λειτουργίαν τοῦ πτωχοτροφείου τούτου διαρκῆ καὶ ἀδιάλειπτον μέχρι περάτων τῶν αἰώνων.

Ἡ κωμόπολις ἔχει προσέτι ἑπτὰ νηπιαγωγεῖα καὶ ἓν φωτεινὸν οἰκοδόμημα κομποῦ λουτροῦ.

Ἡ ἀγορά τῆς ἔχει τριακόσια περίπου καταστήματα. Ἄν καὶ δὲν ἔχει μπεζεστένιον, ἔχει ἀμύπολλα πολῦτιμα ἐμπορεύματα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνθήσεως τῆς ῥόας συγκροτεῖται ἐνταῦθα ἐμποροπανήγυρις. Τὸ βυδοπάζαρον τοῦ Μπουργάζ εἶναι λίαν γνωστὸν εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ τὴν Περσίαν. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια ἐξακολουθεῖ ἡ ἀγοροπωλησία καὶ μεγάλα κέρδη προσκομίζονται εἰς τὴν ἀγορὰν ταύτην, ἥτις ἐπὶ μὲν τῆς ὀχθῆς τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ διήκει μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασά, ἀπὸ δὲ τῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως ἀποτελεῖται ἀπὸ πλέον τῶν χιλίων μικρῶν καταστημάτων ἐκ λεπτῶν σανίδων, ὥς αἱ φθινοπωριναὶ καλύβαι. Ἐχει καὶ λιθόκτιστα καταστήματα διὰ τοὺς σεβαστοὺς μεγαλεμπόρους, ἀλλὰ τοιαῦτα εἶναι ὀλιγάριθμα.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ σημείου τῆς ἐμποραγοῦς ταύτης γνωστὴ γέφυρα μὲ ἐννέα ἀψίδας εἶναι ἔργον τοῦ γηραιοῦ ἀρχιτέκτονος Σηναίν, ἀποτελοῦσα μίαν ἐκ τῶν ἐβδομήκοντα μεγάλων γεφυρῶν, τὰς ὁποίας οὗτος ἔκτισεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸν σχετικὸν μὲ τὴν ἀγοραπωλησίαν φόρον συλλέγει (εἰσπράττει) ὁ μουντεβελῆς καὶ δαπανᾷ διὰ τὰς ἐπισκευὰς τῶν φθειρομένων μερῶν τῆς γεφύρας.

Τὸ κλίμα τῆς πόλεως εἶναι γλυκύ, αἱ ἄμπελοι δὲ καὶ οἱ κῆποι καλλιεργοῦνται καλῶς.

Περιζήτητα ἐπίσης εἶναι τὰ πρόβατα, οἱ ἄμνοι καὶ τὸ βούτυρον αὐτῆς.

Τὸ Καραβάνσεράϊον τοῦ (Λουλὲ-) Μπουρεγάζ.

Τοῦτο παριστᾷ μονώροφον εὐμέγεθες χάνιον, ὡς φρούριον ἐσωτερικόν, οἰκοδόμημα περιέχον ἑκατὸν πενήκοντα ἐστίας ἀπέναντι ἀλλήλων κειμένας μὲ χαρέμια, σταύλους διὰ καμήλων καὶ ἄλλα ζῖα, δυναμένους νὰ στεγάσουν πλέον τῶν τριῶν χιλιάδων ζώων.

Οἱ τελωνοφύλακες ἐκτελοῦσι καὶ καθήκοντα φυλάκων παρὰ τὴν θύραν τοῦ χανίου.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, κρούεται πρὸ τῆς θύρας ἡ μουσικὴ, μεθ' ὃ κλείεται ἡ θύρα. Οἱ φύλακες ἀνάπτουσι κανδήλια, δαπάναις τοῦ Ἐβκαφίου, κοιμῶνται πρὸ τῆς θύρας. Ἐὰν κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἀφικνεῖται ἔξωθεν ὁδοιπóρος ἀνοίγουσι τὴν θύραν καὶ ἐπιτρέπουσι εἰς αὐτὸν τὴν εἴσοδον καὶ προσάγουσιν εἰς αὐτὸν καὶ τροφὴν ἐκ τῶν ἐνότων.

Ἀλλ' (ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ) καὶ ἂν ἀκόμη χαλάσῃ ὁ κόσμος δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἐκ τοῦ χανίου ἔξοδον οὐδενὸς τῶν ἐντὸς αὐτοῦ εὐρισκομένων, διότι τοιοῦτος εἶναι ὁ ὅρος τοῦ ἀφιερωτοῦ (διαθέτου).

Μόνον ἀφ' οὗ ἐγερθοῦν ὅλοι οἱ φιλοξενούμενοι, κρούσῃ ἡ μουσικὴ καὶ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν λάβῃ γνῶσιν (τῆς ἀνεπάφου καὶ ἀσφαλοῦς διαφυλάξεως) τῆς (παρ' αὐτῷ) περιουσίας του, οἱ φύλακες, διαλαλοῦντες, ὡς κήρυκες, κράζουσι: Ὡ μπουσουλμάνοι! «Εἶναι σῶα καὶ ἀνελλιπὴ τὰ ὅλα σας; Ἡ περιουσία σας, ἡ ζωὴ (ψυχὴ) σας, ἡ καλλονὴ σας (ἢ ὁ καιρὸς σας) καὶ αἱ ἀναξυρίδες σας;» Οἱ φιλοξενούμενοι ἀπαντοῦν: «Ὅλα εἶναι σῶα καὶ ἀκέραια, ὁ Θεὸς εἶθε νὰ ἀναπαύῃ τὴν ψυχὴν τοῦ κτήτορος τοῦ καθιδρύματος».

Οἱ θυρωροὶ τότε, ἀνοίγουσι, κατὰ τὸ λυκαυγές, τὴν μεγάλην πύλην αὐτοῦ, ἵστανται παρὰ τὴν θύραν καὶ προφέρουν τὰς ἐξῆς εὐχάς καὶ συμβουλάς:

«Νὰ μὴ προχωρῇτε εἰς τὰς ὁδοὺς ἀπρόσεκτοι, μὴ χάνετε στρῶμα,

σκέπασμα, μὴ δέχεσθε τὸν τυχόντα, ὡς συνοδοιπόρον σας, προχωρήτε, καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὰ φέρῃ δεξιά. Τότε ἕκαστος ἐκκινεῖ πρὸς μίαν διεύθυνσιν. Πρὸς δυσμὰς τοῦ χανίου τούτου ὑπάρχει καὶ ἐν μέγα ἀνάκτορον διὰ τοὺς βεζύρας, ὑπουργούς, ἀριστοκρατίας καὶ εὐγενεῖς, μετὰ μεγάλην αἰθουσαν ὑποδοχῆς, ἑκατὸν πεντήκοντα ἔτερα δωμάτια, λουτρόν, ὀψοφυλάκιον (κελλάριον), μαγειρεῖον, διὰ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ὁποίου ἀδυνατεῖ νὰ ἐπαρκέσῃ ἡ γλώσσα.

Ὅλον τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, λιθόκτιστον ἐξ ὀλοκλήρου, ἀνῆκεν εἰς τὸν μαρτυρικῶς θανάτῳ τελευτήσαντα Σοκουλοῦ Μεχμέτ Πασᾶν.

Ἐπὶ τῆς ἀψίδος τῆς σιδηρᾶς πύλης τοῦ μεγάλου τούτου ξενωνος διὰ χειρὸς τοῦ Καραχισαρή εἶναι ἐγκεχαρᾶγμένον ἐπὶ λευκῆς μαρμαρίνης πλακὸς τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα ἐν ἡμιστιχίῳ :

«Οἱ ἐλθόντες εἰς τὸ καραβανσεράϊον τοῦτο πάντες ἀπῆλθον» (ὑπαινιγμὸς εἰς τοὺς γεννωμένους καὶ ἀποθνήσκοντες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ).

Ἐκ τῆς πόλεως (Λουλέ - Μπουργάζ) ἐκκινήσαντες διὰ μέσου χωρίων πρὸς βορρᾶν διήλθομεν τὸν ποταμὸν Ἐργκενὲ ἐπὶ ἵππων. Ὁ ποταμὸς Ἐργκενέ, πηγάζων, κατὰ πρῶτον ἀπὸ τῆς ὄρει τῆς Στρανδζας ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μαύρης θαλάσσης ῥέει ὑπὸ τὴν γέφυραν τοῦ χωρίου «Οὐζούν-Χαδζηλή» καὶ διέρχεται πλησίον τοῦ Μπουργάζ. Κατόπιν διέρχεται διὰ γεφύρας μετὰ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα τέσσαρας ἀψίδας, (τῆς καλουμένης «Ἐργκενέ-κιοπρουσου») πλησίον τῆς Ἀδριανουπόλεως.

Ἐντὸς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας δὲν συνηγήσαμεν γέφυραν τοιούτου μήκους.

Ἐκεῖθεν ὁ ποταμὸς κατερχόμενος ἐκβάλλει εἰς τὴν Προποντίδα. Δὲν εἶναι μέγας ποταμός. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην ἀνοιξιν, ὅτε πίπτουν τηρόμεναι αἱ χιόνες τῶν ὄρεων καὶ τῶν λόφων, πλημμυρεῖ καὶ μεταβάλλεται εἰς ὀρητικὸν ἄτακτον ποταμὸν.

Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον «Ἐσκί-Πολός».

Τὸ φρούριον Ἐσκί-Πόλος. (Παλαιός;)

Ἱερεὺς τις, ὀνόματι Πόλος ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀδριανουπόλεως εἶχεν ἐνταῦθα μίαν μονήν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἔκτισεν ἐνταῦθα ἐν φρούριον καὶ τὸ ὄνομασεν Μπουργάζ Πολός (Πύργος Παλαιός;).

Ὅτε, μετέπειτα, ὁ Χουδαβεντικιάρ Γαζής (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α') πολιορκήσας τὸ φρούριον τοῦτο, πρὸ τῆς πολιορκίας τῆς Ἀδριανουπόλεως, συνήντησε μεγάλας δυσχερείας κατὰ τὴν ἄλωσιν αὐτοῦ (καὶ διὰ τοῦτο) διέ-

τάξε, μετὰ τὴν ἄλωσιν, τὴν κατεδάφισιν τῶν τειχῶν αὐτοῦ εἰς τινα σημεία.

Ἄλλ' ἡ ἐπισκευὴ καὶ ἀποκατάστασις αὐτῶν εἶναι ἔργον εὐχερές.

Τὸ φρούριον τοῦτο, ἐπικλινές ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς κλιτύος ὑψηλοῦ λόφου ἔχει μίαν θύραν ἐκ λίθου. Ἐπειδὴ ἡ τοποθεσία αὐτοῦ εἶναι πολὺ ὑψηλὴ καὶ ὑφίστανται δυσχερείας οἱ ἀναβαίνοντες εἰς αὐτό, οὐδεὶς μένει ἐντὸς αὐτοῦ.

Τὴν σήμερον διακόσσαι οἰκίαι ὑπὸ τὸ κάτω φρούριον ἀποτελοῦσι τὸ βουλγαρικὸν τοῦτο χωρίον, ὑπαγόμενον εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Μπουργάζ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν.

Ὡς ἔχον ἐδαφος πετρώδες τὸ χωρίον φημίζεται διὰ τὴν εὐχνημον καὶ εὐγευστον σταφυλὴν αὐτοῦ.

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον: «Φακλήαρ».

Καὶ τοῦτο εἶναι βουλγαρικὸν χωρίον τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν, κείμενον ἐντὸς κοιλάδος καὶ ἔχον ἓν χάνιον καὶ τριακοσίας οἰκίας.

Ἐνταῦθα ἐφθάσεν ἐκ μέρους τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου εἰς ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἰδιαίτερου σώματος τῆς φρουρᾶς τῶν ἀνακτόρων (Χασεκὶ Ἀγασῇ) μὲ αὐτόγραφον ἱερὸν (χάτιον) τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν Μελέκ Ἀχμέτ Πασσᾶν (μὲ τὸ ἑξῆς περιεχόμενον): «Λαλά μου (Παιδαγωγέ) Μελέκ! Ὁ τοποτηρητὴς τοῦ ἀρχηγοῦ Γενιτσάρων Τσελεπὴ Ἀγᾶς ἀπέδρασεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Βεβαίως θὰ συλλάβῃ αὐτὸν καὶ ἀλυσόδετον θὰ στείλῃς εἰς τὴν Πύλιν τοῦ ὑψηλοῦ Κράτους μου.

Ὁ Πασᾶς ἐδώρησεν εἰς τὸν Χασεκὴ Ἀγᾶ, εἰς ἀνταμοιβὴν (τῶν κόπων του) ἓν βαλάντιον (ἄσπρων).

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον Καραμπουνάρ, χωρίον βουλγαρικὸν τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν μὲ διακοσίας οἰκίας, ἀλλὰ λίαν ἀκμαῖον τιμᾶριον (φέουδον).

Ὁ πεφωτισμένος Βεζύρης Σιγριαβὺς Πασᾶς ἔκτισεν ἐνταῦθα ἓν μέγα χάνιον καὶ οὕτω συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ εὐημερίαν τοῦ χωρίου.

Ὁ ποταμὸς Ἐργκενὲ ῥέει διὰ μέσου τοῦ χωρίου. Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον Σασαλάρ, ὅπερ ἔλαβε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὸν Σασά - Κοδζά, ὁ ὁποῖος, κατὰ διαταγὴν τοῦ Χουδαβεντιζιάρ Γαζὶ μετόφησεν ἐνταῦθα.

Ἔχει διακοσίας οἰκίας. Ὁ ἐκ Βοσνίας Χασὰν ἀγᾶ κατοικήσας ἐνταῦθα καὶ οἰκοδομήσας τετράγωνον πύργον, διεφύλαξε τὸ χωρίον ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ληστῶν, ὁ δὲ Τάταρος Σουλεϊμὰν ἀγᾶς, ἔκτισεν ἐπίσης ἓν χάνιον καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ χωρίου.

Καὶ νῦν ἔτι διαφαίνονται τὰ ἔχνη τῆς πάλαι ποτε εὐημερίας του. Ὅτε δὲ ὁ γνωστὸς ὑπουργὸς τοῦ Σουλτάνου Σελίμ τοῦ Β'. Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶς ἀνεκαίνισε τὴν πόλιν ταύτην, διέταξε νὰ κατεδαφισθῶσι τὰ οἰκοδομήματα τῶν παλαιῶν μνημείων. Ὁ πρῶτος πορθητὴς αὐτοῦ εἶναι ὁ νικηφόρος Χουδαβεντιζιάρ (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α'), ὅστις συναντήσας πολλὰς δυσχερείας κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ φρουρίου ἀνεφώνησε: Ὡ νικηφόροι (βρὲ Γαζήδες), ὁρμήσατε (παλληκάρια) νὰ κυριεύσητε αὐτὸ τὸ Μπουργάζ καὶ νὰ τὸ κατεδαφίσωμεν. Καὶ πραγματικῶς μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ φρουρίου ἐκομήνισεν αὐτὸ καὶ ἐκ βάθρων κατέστρεψε.

Εἰς πλείστα μέρη αὐτοῦ συναντῶνται καὶ τώρα εἰσέτι τὰ ἑρείπια τῶν κτιρίων του.

Εἶναι βακούφιον τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ ἐπὶ τοῦ ἑδάφους τῆς διοικήσεως Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Ὁ μουτεβελλῆς αὐτοῦ εἶναι καὶ διοικητὴς τοῦ φρουρίου, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ διακοσίους πεντήκοντα στρατιώτας.

Τὸ Μπουργάζ εἶναι ὑποδιοικήσις μὲ (βαθμὸν) ἑκατὸν πεντήκοντα (βαλαντίων) ἄσπρων.

Κειμένη ἐπὶ εὐρείας πεδιάδος ἡ κοινὸς πόλις Μπουργάζ ἀκμάζει λίαν, ἔχουσα ἑπτακοσίας ἐρυθροκεραμοσκεπτεῖς οἰκίας, μετ' ἀμπελώνων καὶ κήπων. Ἀποτελεῖται ἕξ ἕξ συνοικιῶν, ἔχει δὲ πέντε μικράμια, εἰς τὰ τρία τῶν ὁποίων γίνεται προσευχὴ (καὶ διδασχὴ) ὑπὲρ τῆς μακροημερεύσεως καὶ εὐκλείας τοῦ Σουλτάνου. Τὸ ἐν αὐτῇ δὲ ἀμῖον (ὄχι λουτρόν, ὥς κατὰ λήθος ἐν τῷ κειμένῳ) Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ Δ' ἀμῖση, εἶναι στερεὸν οἰκοδόμημα, κτισθὲν δι' ἑξόδων τοῦ φέροντος τὸ ὄνομα τοῦ τεμένου ἀνδρός, ὅστις ἐπὶ 40 ὁλόκληρά ἔτη διατέλεσας Βεζύρης τῶν Σουλτάνων Σουλεϊμάν, Σελίμ τοῦ Β' καὶ Μουράτ καὶ διανύσας ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ εἰς τὴν κρατικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἀνώτατον Διβάνιον (Αὐτοκρατορικὸν Συμβούλιον) ὑπέστη τὸν μαρτυρικὸν θάνατον φονευθεὶς ὑπὸ τινος κατοίκου τῆς μεθορίου γραμμῆς.

Ὁ δολοφόνος αὐτοῦ ἀηλλάγη τῆς νομίμου ποινῆς χάρις εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ τοῦ φονευθέντος.

Τὸ κομψὸν τοῦτο τέμενος εἶναι ἔργον τοῦ σοφοῦ τούτου Βεζύρου. Διὰ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ ἡ γλῶσσα εἶναι ὅλως ἀνεπαρκής, ὁ δὲ πλέον γλαφυρὸς (διασκορπίζων ἀδάμαντας) κάλαμος συντρίβεται πρὸ τοιαύτης ἀποπείρας περιγραφῆς).

Ἄς τὸ περιγράψωμεν, ἐν τούτοις, ὅσον ἡμῖν ἡ δύναμις σταγόνα ἐρα-νιζόμενοι (ἀντὶ γινόμενοι τοῦ κειμένου) ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ μόριον ἀκτίνος ἐκ τοῦ ἡλίου.

Ἐν πρώτοις τοῦτο τὸ τέμενος παριστᾷ εὐκτῆριον οἶκον, ὑπενθυμίζοντα τὸπον ἀναψυχῆς καὶ διασκεδάσεως, ὅπου δὲν δύναται τις (δυστυχῶς)

Εἰδική.
Σημειώσεις:
Σελήμης.
ν. 166.
1. 2. 1936
Σελήμης.
Βεζύρης.
7. 2. 1936
ν. 166.
171

νὰ εὗρη τὴν ποθουμένην ἡσυχίαν καὶ ἄνεσιν λόγῳ μεγάλου συνωστισμοῦ πολυπληθοῦς λαοῦ ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐξωτερικῶς τὸ τέμενος εἶναι μαρμαρίνον, τὸ δὲ ἰδιαίτερον (ἐσωτερικόν;) αὐτοῦ διαμέρισμα εἶναι κεκοσμημένον διὰ δεξαμενῆς μετὰ πίδακος, ἀναβρύνοντος ὕδατος. Τὸ τέμενος εἶναι ἐκτισμένον εἰς τόπον εὐσκιον, περικυκλούμενον μὲ πολλὰς ἑκατοντάδας πλατάνων, κυπαρίσσω, κέδρων, καστανεῶν καὶ ἄλλων θαλερῶν (εὐλογημένων) δένδρων. Πάντες οἱ ἀφικνούμενοι καὶ ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς κωμοπόλεως καὶ (πᾶς) ὁ μουσουλμανικὸς λαὸς (αὐτῆς οἱ κάτοικοι) εἰς τὸ τέμενος τοῦτο ἐκπληροῦσι τὰ καθήκοντα ὑποταγῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ λατρείας καὶ δοξολογοῦσι ἐν αὐτῷ τὸν Ὑψιστον.

Ἐν ὥραις θέρους καὶ χειμῶνος δὲν διεισδύει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦτο διαμέρισμα τοῦ τεμένους ἢ θερμότης τοῦ φαινοῦ, πυρίνου ἡλίου.

Αἱ τέσσαρες πλευραὶ αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ παραπλεύρους σοφάδες (αἰθούσας) καὶ δωμάτια. Ἐπὶ δὲ τῶν σοφάδων ὑπάρχουσι λεπτότατοι κίονες (μὲ λεπτὴν ὥς ἡ θριξὶ δσφύν), ἐπ' αὐτῶν δ' ἐπικαθίστηται κομποὶ θόλοι, ὥστε ἀνεστραμμένα κυανόχροαι κοτύλαι.

Οὐδὲν τέμενος βεζυρικὸν παρόμοιον μὲ τοῦτο εὑρίσκεται εἰς τὰς μουσουλμανικὰς χώρας, ἂν ἐξαιρέσωμεν ἴσως τὸ τέμενος τοῦ Ζὰλ Πασᾶ ἐν Κων/πόλει εἰς τὸ Ἄμπου Ἐγίονι Ἀνταρῇ, καὶ τὸ δζαμίον τοῦ Ἰπραχίμ Πασᾶ Ταβασῇ, Βεζύρου τοῦ Σουλεϊμάν Χάν, κείμενον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τῆς Πύλης τῆς Σηλυβρίας (Σηλυβρη-Καπουσοῦ) ἐν Κων/πόλει.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ φωτεινὸν τοῦτο τέμενος εἶναι κατὰ πολὺ κομψότερον ἐκείνων, καὶ μὲ μεγαλητέραν τέχνην ἐκτισμένον.

Πέριξ τοῦ κεντρικοῦ μεγάλου θόλου αὐτοῦ ἔχει σειρὰν (ὁμοκέντρων) στρωμάτων διὰ τὰς ἀναπνεύσας κανδήλας, τὸ ἀνώτερον δὲ πάτωμα, ὅπερ διὰ δικτυωτοῦ πεφραγμένον εἶναι ἐξειδιασμένον διὰ τοὺς μονεζζίνας, ὥς καὶ μέρη πεφραγμένα διὰ κιγκλίδων, ἀποτελοῦσιν ὁμάτια.

Ἡ γλῶσσα μέγρι ἄλλατος προκειμένου περὶ ἐγκωμίου τῶν φωτεινῶν παραθύρων, τὰ ὅποια κοσμοῦσι τὰς τέσσαρας πλευρὰς τοῦ ἄμβωνος καὶ τοῦ βωμοῦ. Αἱ καλαισθητικαὶ ἐλαιοβαφαὶ καὶ τὰ κομψὰ σχέδια τούτων, οἱ κρυστάλλινοι ὕελοι, οἱ ἀδαμαντοειδεῖς λίθοι τῆς (περσικῆς κωμοπόλεως) Νεδζέφ καὶ τὰ (συναφῇ) ἰόχροα κοσμήματα οὐ μόνον φῶς ἄπλετον παρέχουσιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τεμένους ἀλλὰ διαχέουσι καὶ εἰς τὰ πέριξ μέρη λάμπιν θανμασίαν.

Πέριξ τούτου καὶ εἰς τὰς τέσσαρας πλευρὰς εἶναι κεχαραγμένα ἐδάφια Κορανίου καὶ λόγῳ τιμῆς καὶ εὐλαβείας διὰ χειρῶν τοῦ Γριακοῦτ Μου' τσεμιῆ, Ἀππᾶς Μερσᾶ, Σέϊχου Μπαγιαζιτῆ, Ἀππουλλάχ Κηρημῆ, Ἀχμέτ Καραχισαρή, Χασάν Τσελεπῆ καὶ Δεδὲ-Μεχμέτ Τσελεπῆ.

Ἐκάστη τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἀποτελεῖ μοναδικὸν καὶ λίαν πολυτιμον ἀριστούργημα.

Τὸ δζαμίον ἔχει σύνθεσιν ἐξόχως σύμμετρον, ὥσει ποίησις καὶ μαγεία ἄφθαστος (νόμιμος).

Ὁ καλλιτέχνης τοῦ τεμένους παρέσχεν ἐν αὐτῷ εὐγλωττον ἀπόδειξιν τῆς θαυμαστῆς ἐπιδεξιότητος καὶ λεπτῆς τέχνης του. Ὁ κτίτωρ τοῦ δζαμίου εἶναι ὁ γηραιὸς ἀρχιτέκτων Σηνάν Ἰπνὶ Ἀπτουλ-Μενάν.

Ἐπὶ τῆς νοτίου πύλης τοῦ τεμένους ὑπάρχει τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα τοῦ :

«Ὁ Χατήφ Κουδσῆ (ὁ ἐξ Ἱεροσολύμων) εἶπε τὸ χρονόγραμμά του : Τόπος λατρείας τοῦ Ὑψίστου καὶ εὐκτήριος οἶκος τῶν εὐσεβῶν.

Ἔτος 956 (Ἑγείρης)».

Εἶναι ἐπίσης θαυμάσιον καὶ τὸ τέμενος, ὅπερ κεῖται πλησίον τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ (Ἐργύνη), ἀλλὰ πολὺς κόσμος δὲν τὸ ἐπισκέπτεται. Ἐχει ἕνα μεδρεσὲν καὶ ἕν πτωχοκομεῖον, ὅπερ ἕκαστον μῆνα καὶ ἕκαστον ἔτος, ἕκαστην πρωΐαν καὶ ἑσπέραν εἶναι πλούσιον ἅμα καὶ πενιχρόν, παρέχον εἰς νέους καὶ γέροντας ἐν πινακίῳ ζωμοῦ καὶ ἐν τεμάχιον ἄρτου, εἰς ἕκαστην δ' ἐστίαν ἀπὸ ἑν κερίου λίπους καὶ δι' ἕκαστον ἵππον ἀπὸ μίαν (μερίδα) τροφῆς (χόρτου ἢ κριθῆς). Δαψιλῆς εἶναι ἡ χάρις του. Οὐδεμία διάκρισις γίνεται ἐνταῦθα μουσουλμάνοι καὶ μὴ, προκειμένου περὶ παροχῆς (τροφῆς).

Ἐκαστην δὲ νύκτα Παρασκευῆς παρέχεται ἐπίσης δαψιλῶς, (ἐκτὸς τῆς συνήθους τροφῆς) καὶ ἕνας δίσκος (σιγί) μετὰ πινακίων πιλαφίου (ἐξ ὀρυζῆς) ζωμοῦ καὶ κρόκου (ζερεδέ).

Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ καταστήσῃ τὴν λειτουργίαν τοῦ πτωχοτροφείου τούτου διαρκῆ καὶ ἀδιάλειπτον μέχρι περάτων τῶν αἰώνων.

Ἡ κωμόπολις ἔχει προσέτι ἑπτὰ νηπιαγωγεῖα καὶ ἕν φωτεινὸν οἰκοδόμημα κομποῦ λουτροῦ.

Ἡ ἀγορά της ἔχει τριακόσια περίπου καταστήματα. Ἄν καὶ δὲν ἔχει μπεζεστένιον, ἔχει πάμπολλα πολύτιμα ἐμπορεύματα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνθήσεως τῆς ῥόας συγκροτεῖται ἐνταῦθα ἐμποροπανήγυρις. Τὸ βυδοπάζαρον τοῦ Μπουργάζ εἶναι λίαν γνωστὸν εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ τὴν Περσίαν. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια ἐξακολουθεῖ ἡ ἀγοροπωλησία καὶ μεγάλα κέρδη προσκομίζονται εἰς τὴν ἀγορὰν ταύτην, ἥτις ἐπὶ μὲν τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ διήκει μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ, ἀπὸ δὲ τῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως ἀποτελεῖται ἀπὸ πλεόντων χιλίων μικρῶν καταστημάτων ἐκ λεπτῶν σανίδων, ὡς αἱ φθινοπωριναὶ καλύβαι. Ἐχει καὶ λιθόκτιστα καταστήματα διὰ τοὺς σεβαστοὺς μεγαλεμπόρους, ἀλλὰ τοιαῦτα εἶναι ὀλιγάριθμα.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ σημείου τῆς ἐμποραγοῦ ταύτης γνωστὴ γέφυρα μὲ ἐννέα ἀψίδας εἶναι ἔργον τοῦ γηραιοῦ ἀρχιτέκτονος Σηγάν, ἀποτελοῦσα μίαν ἐκ τῶν ἐβδομήκοντα μεγάλων γεφυρῶν, τὰς ὁποίας οὗτος ἔκτισεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸν σχετικὸν μὲ τὴν ἀγοραπωλησίαν φόρον συλλέγει (εἰσπράττει) ὁ μunteβελῆς καὶ δαπανᾷ διὰ τὰς ἐπισκευὰς τῶν φθειρομένων μερῶν τῆς γεφύρας.

Τὸ κλίμα τῆς πόλεως εἶναι γλυκύ, αἱ ἄμπελοι δὲ καὶ οἱ κῆποι καλλιεργοῦνται καλῶς.

Περιζήτητα ἐπίσης εἶναι τὰ πρόβατα, οἱ ἄμνοι καὶ τὸ βούτυρον αὐτῆς.

Τὸ Καραβάνσεράϊον τοῦ (Λουλὲ-) Μπουργάζ.

Τοῦτο παριστᾷ μονόφορον εὐμέγεθες χανίον, ὡς φρούριον ἐσωτερικόν, οἰκοδόμημα περιέχον ἑκατὸν πενήκοντα ἐστίας ἀπέναντι ἀλλήλων κειμένας μὲ χαρέμια, σταύλους διὰ καμήλων καὶ ἄλλα ζῶα, δυναμένους νὰ στεγάσουν πλέον τῶν τριῶν χιλιάδων ζώων.

Οἱ τελωνοφύλακες ἐκτελοῦσι καὶ καθήκοντα φυλάκων παρὰ τὴν θύραν τοῦ χανίου.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, κρούεται πρὸ τῆς θύρας ἡ μουσική, μεθ' ὃ κλείεται ἡ θύρα. Οἱ φύλακες ἀνάπτουσι κανδήλια, δαπάναις τοῦ Ἐβκαφίου, κοιμῶνται πρὸ τῆς θύρας. Ἐὰν κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἀφικνεῖται ἔξωθεν ὁδοιπόρος ἀνοίγουσι τὴν θύραν καὶ ἐπιτρέπουσι εἰς αὐτὸν τὴν εἴσοδον καὶ προσάγουσιν εἰς αὐτὸν καὶ τροφήν ἐκ τῶν ἐνόντων.

Ἄλλ' (ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ) καὶ ἂν ἀκόμη χαλάσῃ ὁ κόσμος δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἐκ τοῦ χανίου ἔξοδον οὐδενὸς τῶν ἐντὸς αὐτοῦ εὐρισκομένων, διότι τοιοῦτός ἐστὶν ὁ ὅρος τοῦ ἀφιερωτοῦ (διαθέτου).

Μόνον ἀφοῦ ἐγερθοῦν ὅλοι οἱ φιλοξενούμενοι, κρούσῃ ἡ μουσική καὶ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν λάβῃ γνῶσιν (τῆς ἀνεπάφου καὶ ἀσφαλοῦς διαφυλάξεως) τῆς (παρ' αὐτῷ) περιουσίας του, οἱ φύλακες, διαλαλοῦντες, ὡς κήρυκες, κρᾶζουσιν: Ὡ μουσουλμάνοι! «Εἶναι σῶα καὶ ἀνελλιπῇ τὰ ὅλα σας; Ἡ περιουσία σας, ἡ ζωὴ (ψυχὴ) σας, ἡ καλλονὴ σας (ἢ ὁ καιρὸς σας) καὶ αἱ ἀναξυρίδες σας;» Οἱ φιλοξενούμενοι ἀπαντοῦν: «Ὅλα εἶναι σῶα καὶ ἀκέραια, ὁ Θεὸς εἶθε νὰ ἀναπαύῃ τὴν ψυχὴν τοῦ κτήτορος τοῦ καθιδρύματος».

Οἱ θυρωροὶ τότε, ἀνοίγουσι, κατὰ τὸ λυκαυγές, τὴν μεγάλην πύλην αὐτοῦ, ἴστανται παρὰ τὴν θύραν καὶ προφέρουν τὰς ἐξῆς εὐχάς καὶ συμβουλάς:

«Νὰ μὴ προχωρήτε εἰς τὰς ὁδοὺς ἀπρόσεκτοι, μὴ χάνετε στρώμα,

σκέπασμα, μὴ δέχεσθε τὸν τυχόντα, ὥς συνοδοιπόρον σας, προχωρήτε, καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὰ φέρῃ δεξιὰ. Τότε ἕκαστος ἐκκινεῖ πρὸς μίαν διεύθυνσιν. Πρὸς δυσμὰς τοῦ χανίου τούτου ὑπάρχει καὶ ἓν μέγα ἀνάκτορον διὰ τοὺς βεζύρας, ὑπουργούς, ἀριστοκράτας καὶ εὐγενεῖς, μετὰ μεγάλην αἵθουσαν ὑποδοχῆς, ἑκατὸν πενήκοντα ἑτερά δωμάτια, λουτρόν, ὀψοφυλάκιον (κελλάριον), μαγειρεῖον, διὰ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ὁποίου ἀδυνατεῖ νὰ ἐπαρκέσῃ ἡ γλῶσσά.

Ὅλον τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, λιθόκτιστον ἐξ ὀλοκλήρου, ἀνῆκεν εἰς τὸν μαρτυρικῶς θανάτῳ τελευτήσαντα Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶν.

Ἐπὶ τῆς ἀψίδος τῆς σιδηρᾶς πύλης τοῦ μεγάλου τούτου ξενῶνος διὰ χειρὸς τοῦ Καραχησαρή εἶναι ἐγκεχαρᾶγμένον ἐπὶ λευκῆς μαρμαρίνης πλακῶς τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα ἐν ἡμιστιχίῳ:

«Οἱ ἐλθόντες εἰς τὸ καραβανσεράϊον τοῦτο πάντες ἀπῆλθον» (ὑπαινιγμὸς εἰς τοὺς γεγνωμένους καὶ ἀποθνήσκοντες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ).

Ἐκ τῆς πόλεως (Λουλέ - Μπουργάζ) ἐκκινήσαντες διὰ μέσου χωρίων πρὸς βορρᾶν διήλθομεν τὸν ποταμὸν Ἐργκενέ ἐπὶ ἑπτῶν. Ὁ ποταμὸς Ἐργκενέ, πηγάζων, κατὰ πρῶτον ἀπὸ τῆς ὁρῆς τῆς Στρανδζας ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μαύρης θαλάσσης ὅσει ὑπὸ τὴν γέφυραν τοῦ χωρίου «Οὐζούν-Χαδζηλή» καὶ διέρχεται πλησίον τοῦ Μπουργάζ. Κατόπιν διέρχεται διὰ γεφύρας μετὰ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα τέσσαρας ἀψίδας, (τῆς καλουμένης «Ἐργκενέ-κιοπρουσου») πλησίον τῆς Ἀδριανουπόλεως.

Ἐντὸς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας δὲν συνηγνίσταμεν γέφυραν τοιούτου μήκους.

Ἐκεῖθεν ὁ ποταμὸς κατερχόμενος ἐκβάλλει εἰς τὴν Προποντίδα. Δὲν εἶναι μέγας ποταμός. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πρῶτην ἀνοιξιν, ὅτε πίπτουν τηρόμεναι αἱ χιόνες τῶν ὄρεων καὶ τῶν λόφων, πλημμυρεῖ καὶ μεταβάλλεται εἰς ὀρμητικὸν ἄτακτον ποταμόν.

Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον «Ἐσκί-Πολός».

Τὸ φρούριον Ἐσκί-Πόλος. (Παλαιός;)

Ἱερεὺς τις, ὀνόματι Πόλος ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀδριανουπόλεως εἶχεν ἐνταῦθα μίαν μονήν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἐκτίσεν ἐνταῦθα ἓν φρούριον καὶ τὸ ὠνόμασεν Μπουργάζ Πολός (Πύργος Παλαιός;).

Ὅτε, μετέπειτα, ὁ Χουδαβεντικιάρ Γαζής (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α΄) πολιορκήσας τὸ φρούριον τοῦτο, πρὸ τῆς πολιορκίας τῆς Ἀδριανουπόλεως, συνήντησε μεγάλας δυσχερείας κατὰ τὴν ἄλωσιν αὐτοῦ (καὶ διὰ τοῦτο) διέ-

ταξε, μετὰ τὴν ἄλωσιν, τὴν κατεδάφισιν τῶν τειχῶν αὐτοῦ εἰς τινα σημεῖα.

Ἄλλ' ἡ ἐπισκευὴ καὶ ἀποκατάστασις αὐτῶν εἶναι ἔργον εὐχερές.

Τὸ φρούριον τοῦτο, ἐπικλινές ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς κλιτύος ὑψηλοῦ λόφου ἔχει μίαν θύραν ἐκ λίθου. Ἐπειδὴ ἡ τοποθεσία αὐτοῦ εἶναι πολὺ ὑψηλὴ καὶ ὑφίστανται δυσχερείας οἱ ἀναβαίνοντες εἰς αὐτό, οὐδεὶς μένει ἐντὸς αὐτοῦ.

Τὴν σήμερον διακόσαι οἰκίαι ὑπὸ τὸ κάτω φρούριον ἀποτελοῦσι τὸ βουλγαρικὸν τοῦτο χωρίον, ὑπαγόμενον εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Μπουργάζ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐπαρχίας Σαράντα-Ἐκκλησιῶν.

Ὡς ἔχον ἐδαφος πετρώδες τὸ χωρίον φημίζεται διὰ τὴν εὐχνην καὶ εὐγευστον σταφυλὴν αὐτοῦ.

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον: «Φακηλάρ».

Καὶ τοῦτο εἶναι βουλγαρικὸν χωρίον τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν, κείμενον ἐντὸς κοιλάδος καὶ ἔχον ἓν χάνιον καὶ τριακοσίας οἰκίας.

Ἐνταῦθα ἐφθάσεν ἐκ μέρους τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου εἰς ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἰδιαιτέρου σώματος τῆς φρουρᾶς τῶν ἀνακτόρων (Χασεκὶ Ἀγασῇ) μὲ αὐτόγραφον ἱερὸν (χάττιον) τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν Μελέκ Ἀχμέτ Πασσᾶν (μὲ τὸ ἐξῆς περιεχόμενον:) Λαλιὰ μου (Παιδαγωγέ) Μελέκ! Ὁ τοποτηρητὴς τοῦ ἀρχηγοῦ Γενιτσάρων Τσελεπὴ Ἀγᾶς ἀπέδρασεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Βεβαίως θὰ συλλάβῃς αὐτὸν καὶ ἀλυσόδετον θὰ στείλῃς εἰς τὴν Πύλιν τοῦ ὑψηλοῦ Κράτους μου.

Ὁ Πασᾶς ἐδώρησεν εἰς τὸν Χασεκὴ Ἀγᾶ, εἰς ἀνταμοιβὴν (τῶν κόπων του) ἓν βαλάντιον (ἄσπρων).

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον Καραμπουνάρ, χωρίον βουλγαρικὸν τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν μὲ διακοσίας οἰκίας, ἀλλὰ λίαν ἀκμαῖον τιμᾶριον (φέουδον).

Ὁ πεφωτισμένος Βεζύρης Σιγριαβὸς Πασᾶς ἔκτισεν ἐνταῦθα ἓν μέγα χάνιον καὶ οὕτω συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ εὐημερίαν τοῦ χωρίου.

Ὁ ποταμὸς Ἐργκενὲ ῥέει διὰ μέσου τοῦ χωρίου. Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον Σασαλάρ, ὅπερ ἔλαβε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὸν Σασά - Κοδζά, ὁ ὁποῖος, κατὰ διαταγὴν τοῦ Χουδαβεντικιάρ Γαζὴ μετόκησεν ἐνταῦθα.

Ἔχει διακοσίας οἰκίας. Ὁ ἐκ Βοσνίας Χασᾶν ἀγᾶ κατοικήσας ἐνταῦθα καὶ οἰκοδομήσας τετράγωνον πύργον, διεφύλαξε τὸ χωρίον ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ληστῶν, ὁ δὲ Τάταρος Σουλεϊμᾶν ἀγᾶς, ἔκτισεν ἐπίσης ἓν χάνιον καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ χωρίου.

Εκτίμησις τοῦ φρουρίου καὶ πρὸς δυνάμει
ἐκ τῆς πόλεως Μπουργάζ.
Περιγραφή τοῦ φρουρίου (Λουλὲ-) Μπουργάζ.

Τοῦτο ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰντεροῦν (; ἢ Ἀϊντεροῦν) καὶ ἐδώρη-
σεν εἰς τὸν βασιλέα Ἀλὶν, υἱὸν τοῦ Γιάνκο. Τόσον δ' ἤκμασε τὸ φρου-
ριον τοῦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὥστε ὁ Ἀλὶν διέμενε πότε ἐν Κων-
σταντινουπόλει εἰς τὸ Τεκφούρ-σεράϊ (αὐτοκρατορικὸν ἀνάκτορον) καὶ
πότε διεχειμάζεν ἐν Μπουργάζ, κατὰ δὲ τὸ ἔαρ ἐξήρχετο, πρὸς θερινὴν
διαμονήν, εἰς τὰ ὄρη τῆς Στράνδζας.

Καὶ νῦν ἔτι διαφαίνονται τὰ ἔχνη τῆς πάλαι ποτε ευημερίας του.
Ὅτε δὲ ὁ γνωστὸς ὑπουργὸς τοῦ Σουλτάνου Σελὶμ τοῦ Β'. Σοκουλλοῦ
Μεχμέτ Πασᾶς ἀνεκαίνισε τὴν πόλιν ταύτην, διέταξε νὰ κατεδαφισθῶσι
τὰ οἰκοδομήματα τῶν παλαιῶν μνημείων. Ὁ πρῶτος πορθητὴς αὐτοῦ
εἶναι ὁ νικηφόρος Χουδαβεντικιάρ (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α'). ὅστις συ-
ναντήσας πολλὰς δυσχερείας κατὰ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ φρουρίου ἀνεψώ-
νησε : Ὡ νικηφόροι (βρὲ Γαζήδες), ὁρμήσατε (παλληκάρια) νὰ κυριεύσητε
αὐτὸ τὸ Μπουργάζ καὶ νὰ τὸ κατεδαφίσωμεν. Καὶ πραγματικῶς μετὰ τὴν
ἄλωσιν τοῦ φρουρίου ἐκρήμινεν αὐτὸ καὶ ἐκ βάθρων κατέστρεψε.

Εἰς πλείστα μέρη αὐτοῦ συναντῶνται καὶ τώρα εἰσέτι τὰ εἱρεῖα τῶν
κτιρίων του.

Εἶναι βακούφιον τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς
διοικήσεως Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Ὁ μοντεβελλὴς αὐτοῦ εἶναι καὶ διοικη-
τὴς τοῦ φρουρίου, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ διακόσιους πενήντην στρατιώτας.

Τὸ Μπουργάζ εἶναι ὑποδιοίκησις μετ' (βαθμὸν) ἑκατὸν πενήντην
(βαλαντίων) ἄσπων.

Κειμένη ἐπὶ εὐρείας πεδιάδος ἡ κοινὸς πόλις Μπουργάζ ἀκμάζει λίαν,
ἔχουσα ἑπτακοσίας ἐρυθροκεραμοσκεπεῖς οἰκίας, μετ' ἀμπελώνων καὶ κή-
πων. Ἀποτελεῖται ἐξ ἑξ συνοικιῶν, ἔχει δὲ πέντε μιχράμια, εἰς τὰ τρία
τῶν ὁποίων γίνεται προσευχὴ (καὶ διδασχὴ) ὑπὲρ τῆς μακροημερεύσεως καὶ
εὐκλείας τοῦ Σουλτάνου. Τὸ ἐν αὐτῇ δ ζ α μ ι ο ν (ὄχι λουτρόν, ὥς κατὰ
λίθος ἐν τῷ κειμένῳ) Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ Δ ζ α μ ι σ ῆ , εἶναι στε-
ρεὸν οἰκοδόμημα, κτισθὲν δι' ἐξόδων τοῦ φέροντος τὸ ὄνομα τοῦ τέμενους
ἀνδρός, ὅστις ἐπὶ 40 ὁλόκληρα ἔτη διατελέσας Βεζύρης τῶν Σουλτάνων
Σουλεϊμάν, Σελὶμ τοῦ Β' καὶ Μουράτ καὶ διανύσας ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ
εἰς τὴν κρατικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἀνώτατον Διβάνιον (Αὐτοκρατορικὸν
Συμβούλιον) ὑπέστη τὸν μαρτυρικὸν θάνατον φονευθεὶς ὑπὸ τινος κατοί-
κου τῆς μεθορίου γραμμῆς.

Ὁ δολοφόνος αὐτοῦ ἀπηλλάγη τῆς νομίμου ποινῆς χάρις εἰς τὴν δια-
θήκην αὐτοῦ τοῦ φονευθέντος.

Τὸ κομψὸν τοῦτο τέμενος εἶναι ἔργον τοῦ σοφοῦ τούτου Βεζύρου.
Διὰ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ ἡ γλῶσσα εἶναι ὅλως ἀνεπαρκής, ὁ δὲ πλέων
γλαφυρὸς (διασκορπίζων ἀδάμαντας) κάλαμος συντρίβεται πρὸ τοιαύτης
ἀποπείρας περιγραφῆς).

Ἄς τὸ περιγράψωμεν, ἐν τούτοις, ὅσον ἡμῖν ἡ δύναμις σταγόνα ἐρα-
νιζόμενοι (ἀντὶ γινόμενοι τοῦ κειμένου) ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ μόριον
ἀκτίνος ἐκ τοῦ ἡλίου.

Ἐν πρώτοις τοῦτο τὸ τέμενος παριστᾷ εὐκτήριον οἶκον, ὑπενθυμι-
ζοντα τόπον ἀναψυχῆς καὶ διασκέδασεως, ὅπου δὲν δύναται τις (δυστυχῶς)

Διοικήσις τοῦ
(22! εἰρημ.)
Ι. Ἀ. Πα. Θεμ.
Περιγραφή
αὐτοῦ τοῦ φρουρίου
τ. 22! 1937
π. 166-171

αγαθών, ισοκρίθεται χιλιάσων προβάτων.

Πρὸς νότον τῆς πόλεως ταύτης ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς βυζαντινῆς θαλάσσης (κεῖται) ἡ Ραιδεστός (Τεκφούρ Νταγῆ καὶ Τεκίρ Νταγῆ) εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς σταθμοῦ ἐντεῦθεν. Ἐπίσης εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς (!) σταθμοῦ (μῖα

νὰ εὔρη τὴν ποθουμένην ἡσυχίαν καὶ ἄνεσιν λόγῳ μεγάλου συνωστισμοῦ πολυπληθοῦς λαοῦ ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐξωτερικῶς τὸ τέμενος εἶναι μαρμαρίνον, τὸ δὲ ἰδιαίτερον (ἐσωτερικόν;) αὐτοῦ διαμέρισμα εἶναι κεκοσμημένον διὰ δεξαμενῆς μετὰ πίδακος, ἀναβρύνοντος ὕδατος. Τὸ τέμενος εἶναι ἐκτισμένον εἰς τόπον εὐσκαίον, περικυκλούμενον μὲ πολλὰς ἑκατοντάδας πλατάνων, κυπαρίσσω, κέδρων, καστανεῶν καὶ ἄλλων θαλερῶν (εὐλογημένων) δένδρων. Πάντες οἱ ἀφικνούμενοι καὶ ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς κομποπόλεως καὶ (πᾶς) ὁ μουσουλμανικὸς λαὸς (αὐτῆς οἱ κάτοικοι) εἰς τὸ τέμενος τοῦτο ἐκκληροῦσι τὰ καθήκοντα ὑποταγῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ λατρείας καὶ δοξολογοῦσι ἐν αὐτῷ τὸν Ὑψιστον.

Ἐν ὥραις θέρους καὶ χειμῶνος δὲν διεισδύει εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦτο διαμέρισμα τοῦ τεμένους ἡ θερμότης τοῦ φαινοῦ, πυρίνου ἡλίου.

Αἱ τέσσαρες πλευраὶ αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ παραπλεύρους σοφάδες (αἰθούσας) καὶ δωμάτια. Ἐπὶ δὲ τῶν σοφάδων ὑπάρχουσι λεπτότατοι κίονες (μὲ λεπτὴν ὡς ἡ θοῖξ ὀσφύς), ἐπ' αὐτῶν δ' ἐπικάθηνται κομποὶ θόλοι, ὥστε ἀνεστραμμένοι καυανόχοροι κοτύλαι.

Οὐδὲν τέμενος βεζυρικὸν παρόμοιον μὲ τοῦτο εὐρίσκεται εἰς τὰς μουσουλμανικὰς χώρας, ἂν ἐξαιρέσωμεν ἰσως τὸ τέμενος τοῦ Ζάλ Πασά ἐν Κων/πόλει εἰς τὸ Ἄμπου Ἐγιοῦπ Ἀνσαρῆ, καὶ τὸ δζαμίον τοῦ Ἰπραχίμ Πασά Ταβασῆ, Βεζύρου τοῦ Σουλεϊμάν Χάν, κείμενον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πλευράν τῆς Πύλης τῆς Σηλυβρίας (Σηλύβρη-Καπουσοῦ) ἐν Κων/πόλει.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ φωτεινὸν τοῦτο τέμενος εἶναι κατὰ πολὺ κομψότερον ἐκείνων, καὶ μὲ μεγαλητέραν τέχνην ἐκτισμένον.

Πέριξ τοῦ κεντρικοῦ μεγάλου θόλου αὐτοῦ ἔχει σειρὰν (ὁμοκέντρων) στρωμάτων διὰ τὰς ἀναπτομένας κανδήλας, τὸ ἀνώτερον δὲ πάτωμα, ὅπερ διὰ δικτυωτοῦ πεφραγμένον εἶναι ἐξειδικασμένον διὰ τοὺς μουεζζίνας, ὥς καὶ μέρη περιορισμένα διὰ κυκλίδων, ἀποτελοῦσιν ὁμάτια.

Ἡ γλῶσσα μένει ἄλλος προκειμένου περὶ ἐγκωμίου τῶν φωτεινῶν παραθύρων, τὰ ὅποια κοσμοῦσι τὰς τέσσαρας πλευράς τοῦ ἄμβωνος καὶ τοῦ βωμοῦ. Αἱ καλαισθητικαὶ ἐλαιοβαφαὶ καὶ τὰ κομψὰ σχέδια τούτων, οἱ κρυστάλλινοι ὕλοι, οἱ ἀδαμαντοειδεῖς λίθοι τῆς (περσικῆς) κομποπόλεως) Νεδζέφ καὶ τὰ (συναφῆ) ἰόχροα κοσμήματα οὐ μόνον φῶς ἄπλετον παρέχουσιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τεμένους ἀλλὰ διαχέουσι καὶ εἰς τὰ πέριξ μέρη λάμπην θαυμασίαν.

Πέριξ τούτου καὶ εἰς τὰς τέσσαρας πλευράς εἶναι κεκαραγμένα ἐδάφια Κορανίου καὶ λόγοι τιμῆς καὶ εὐλαβείας διὰ χειρῶν τοῦ Γρακοῦτ Μουῖ τσεσιμή, Ἀμπάς Μερσᾶ, Σείχου Μπαγιάζιτῆ, Ἀπτουλλάχ Κηρημῆ, Ἀχμέτ Καραχισαρῆ, Χασάν Τσελεπῆ καὶ Δεδὲ-Μεχμέτ Τσελεπῆ.

Ἐκάστη τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἀποτελεῖ μοναδικὸν καὶ λίαν πολυτιμον ἀριστούργημα.

Τὸ δζαμίον ἔχει σύνθεσιν ἐξόχως σύμμετρον, ὥσει ποιήσις καὶ μαγεία ἄφθαστος (νόμιμος).

Ὁ καλλιτέχνης τοῦ τεμένους παρέσχεν ἐν αὐτῷ εὐγλωττον ἀπόδειξιν τῆς θαυμαστῆς ἐπιδεξιότητος καὶ λεπτῆς τέχνης του. Ὁ κτίτωρ τοῦ δζαμίον εἶναι ὁ γηραιὸς ἀρχιτέκτων Σηνὰν Ἰπνὶ Ἀπτουλ-Μενάγ.

Ἐπὶ τῆς νοτίου πύλης τοῦ τεμένους ὑπάρχει τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα του :

«Ὁ Χατήφ Κουδση (ὁ ἐξ Ἱεροσολύμων) εἶπε τὸ χρονόγραμμα του : Τόπος λατρείας τοῦ Ὑψίστου καὶ εὐκτήριος οἶκος τῶν εὐσεβῶν.

Ἔτος 956 (*Ἐγείρης).

Εἶναι ἐπίσης θαυμάσιον καὶ τὸ τέμενος, ὅπερ κεῖται πλησίον τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ (*Ἐργύνη), ἀλλὰ πολὺς κόσμος δὲν τὸ ἐπισκέπτεται. Ἐχει ἓνα μεδρεσὲν καὶ ἓν πτωχοκομεῖον, ὅπερ ἕκαστον μῆνα καὶ ἕκαστον ἔτος, ἕκαστην πρωΐαν καὶ ἑσπέραν εἶναι πλούσιον ἅμα καὶ πενιχρόν, παρέχον εἰς νέους καὶ γέροντας ἐν πινάκιον ζωμοῦ καὶ ἐν τεμάχιον ἄρτου, εἰς ἕκαστην δ' ἐστίαν ἀπὸ ἑν κερὶον λίπους καὶ δι' ἕκαστον ἵππον ἀπὸ μίαν (μερίδα) τροφῆς (χόρτου ἢ κριθῆς). Δαψιλῆς εἶναι ἡ χάρις του. Οὐδεμία διάκρισις γίνεται ἐνταῦθα μουσουλμάνου καὶ μὴ, προκειμένου περὶ παροχῆς (τροφῆς).

Ἐκαστην δὲ νύκτα Παρασκευῆς παρεχεται ἐπίσης δαψιλῶς, (ἐκτὸς τῆς συνήθους τροφῆς) καὶ ἓνα δίσκος (σινί) μετὰ πινάκιον πιαφίου (ἐξ ὀρυζῆς) ζωμοῦ καὶ κρόκου (ζερεῆ).

Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ καταστήσῃ τὴν λειτουργίαν τοῦ πτωχοτροφείου τούτου διαρκῆ καὶ ἀδιάλειπτον μέχρι περάτων τῶν αἰώνων.

Ἡ κωμόπολις ἔχει προσέτι ἑπτὰ νηπιαγωγεῖα καὶ ἓν φωτεινὸν οἶκον δόμημα κομψοῦ λουτροῦ.

Ἡ ἀγορὰ τῆς ἔχει τριακόσια περίπου καταστήματα. Ἄν καὶ δὲν ἔχει μπεζεστένιον, ἔχει πάμπολλα πολύτιμα ἐμπορεύματα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνθήσεως τῆς ῥόας συγκροτεῖται ἐνταῦθα ἐμποροπανήγυρις. Τὸ βοδοπάζαρον τοῦ Μπουργάζ εἶναι λίαν γνωστὸν εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ τὴν Περσίαν. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια ἐξακολουθεῖ ἡ ἀγοροπωλησία καὶ μεγάλα κέρδη προσκομίζονται εἰς τὴν ἀγορὰν ταύτην, ἥτις ἐπὶ μὲν τῆς ὀχθῆς τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ διήκει μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασά, ἀπὸ δὲ τῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως ἀποτελεῖται ἀπὸ πλέον τῶν χιλίων μικρῶν καταστημάτων ἐκ λεπτῶν σανίδων, ὥς αἱ φθινοπωριναὶ καλύβαι. Ἐχει καὶ λιθόκτιστα καταστήματα διὰ τοὺς σεβαστοὺς μεγαλεμπόρους, ἀλλὰ τοιαῦτα εἶναι ὀλιγάριθμα.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ σημείου τῆς ἐμποραγοῦς ταύτης γνωστὴ γέφυρα μὲ ἐννέα ἀψίδας εἶναι ἔργον τοῦ γηραιοῦ ἀρχιτέκτονος Σηνάν, ἀποτελοῦσα μίαν ἐκ τῶν ἐβδομήκοντα μεγάλων γεφυρῶν, τὰς ὁποίας οὗτος ἔκτισεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸν σχετικὸν μὲ τὴν ἀγοραπωλησίαν φόρον συλλέγει (εἰσπράττει) ὁ μουτεβελῆς καὶ δαπανᾷ διὰ τὰς ἐπισκευὰς τῶν φθειρομένων μερῶν τῆς γεφύρας.

Τὸ κλίμα τῆς πόλεως εἶναι γλυκύ, αἱ ἄμπελοι δὲ καὶ οἱ κῆποι καλλιεργοῦνται καλῶς.

Περιζήτητα ἐπίσης εἶναι τὰ πρόβατα, οἱ ἄμνοι καὶ τὸ βούτυρον αὐτῆς.

Τὸ Καραβάνσεράϊον τοῦ (Λουλὲ-) Μπουργάζ.

Τοῦτο παριστᾷ μονόφορον εὐμέγεθες χάνιον, ὡς φρούριον ἐσωτερικόν, οἰκοδόμημα περιέχον ἑκατὸν πενήκοντα ἐστίας ἀπέναντι ἀλλήλων κειμένας μὲ χαρέμια, σταύλους διὰ καμήλους καὶ ἄλλα ζῶα, δυναμένους νὰ στεγάζουν πλέον τῶν τριῶν χιλιάδων ζώων.

Οἱ τελωνοφύλακες ἐκτελοῦσι καὶ καθήκοντα φυλάκων παρὰ τὴν θύραν τοῦ χανίου.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, κρούεται πρὸ τῆς θύρας ἡ μουσικὴ, μεθ' ἧς κλείεται ἡ θύρα. Οἱ φύλακες ἀνάπτουσι κανδήλια, δαπάναις τοῦ Ἐβκαφίου, κοιμῶνται πρὸ τῆς θύρας. Ἐὰν κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἀφικνεῖται ἔξωθεν ὁδοιπὸρος ἀνοίγουσι τὴν θύραν καὶ ἐπιτρέπουσι εἰς αὐτὸν τὴν εἴσοδον καὶ προσάγουσιν εἰς αὐτὸν καὶ τροφὴν ἐκ τῶν ἐνόντων.

Ἄλλ' (ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ) καὶ ἂν ἀκόμη χαλάσῃ ὁ κόσμος δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἐκ τοῦ χανίου ἔξοδον οὐδενὸς τῶν ἐντὸς αὐτοῦ εὐρισκομένων, διότι τοιοῦτος εἶναι ὁ ὅρος τοῦ ἀφιερωτοῦ (διαθέτου).

Μόνον ἂφοῦ ἐγεγνηθῶν ὅλοι οἱ φιλοξενούμενοι, κρούσῃ ἡ μουσικὴ καὶ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν λάβῃ γνῶσιν (τῆς ἀνεπάφου καὶ ἀσφαλοῦς διαφυλάξεως) τῆς (παρ' αὐτῷ) περιουσίας του, οἱ φύλακες, διαλαλοῦντες, ὡς κήρυκες, κρᾶζουσι: Ὡ μουσουλμάνοι! «Εἶναι σῶα καὶ ἀνελλιπὴ τὰ ὅλα σας; Ἡ περιουσία σας, ἡ ζωὴ (ψυχὴ) σας, ἡ καλλονὴ σας (ἢ ὁ καιρὸς σας) καὶ αἱ ἀναξυρίδες σας;» Οἱ φιλοξενούμενοι ἀπαντοῦν: «Ὅλα εἶναι σῶα καὶ ἀκέραια, ὁ Θεὸς εἶθε νὰ ἀναπαύῃ τὴν ψυχὴν τοῦ κτήτορος τοῦ καθιδρύματος».

Οἱ θυρωροὶ τότε, ἀνοίγουσι, κατὰ τὸ λυκαυγές, τὴν μεγάλην πύλην αὐτοῦ, ἵστανται παρὰ τὴν θύραν καὶ προφέρουν τὰς ἐξῆς εὐχάς καὶ συμβουλάς:

«Νὰ μὴ πρόχωρῇτε εἰς τὰς ὁδοὺς ἀπρόσεκτοι, μὴ χάνετε στρῶμα,

σκέπασμα, μὴ δέχεσθε τὸν τυχόντα, ὥς συνοδοιπόρον σας, προχωρήτε, καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὰ φέρῃ δεξιὰ. Τότε ἕκαστος ἐκκινεῖ πρὸς μίαν διεύθυνσιν. Πρὸς δυσμὰς τοῦ χανίου τούτου ὑπάρχει καὶ ἓν μέγα ἀνάκτορον διὰ τοὺς βεζύρας, ὑπουργούς, ἀριστοκράτας καὶ εὐγενεῖς, μετὰ μεγάλην αἵθουσαν ὑποδοχῆς, ἑκατὸν πεντήκοντα ἕτερα δωματία, λουτρόν, ὀψοφυλάκιον (κελλάριον), μαγειρεῖον, διὰ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ὁποίου ἀδυνατεῖ νὰ ἐπαρκέσῃ ἡ γλῶσσα.

Ὅλον τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, λιθόκτιστον ἐξ ὀλοκλήρου, ἀνῆκεν εἰς τὸν μαρτυρικῶς θανάτῳ τελευτήσαντα Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασάν.

Ἐπὶ τῆς ἀψίδος τῆς σιδηρᾶς πύλης τοῦ μεγάλου τούτου ξενωνος διὰ χειρὸς τοῦ Καραχησαρή εἶναι ἐγκεχαράγμενον ἐπὶ λευκῆς μαρμαρίνης πλακὸς τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα ἐν ἡμιστιχίῳ :

«Οἱ ἐλθόντες εἰς τὸ καραβανσεράϊον τοῦτο πάντες ἀπῆλθον» (ὑπαινιγμὸς εἰς τοὺς γεννωμένους καὶ ἀποθνήσκοντες ἐν τῷ κοσμῷ τούτῳ).

Ἐκ τῆς πόλεως (Λουλέ - Μπουργάζ) ἐκκινήσαντες διὰ μέσου χωρίων πρὸς βορρᾶν διήλθον τὸν ποταμὸν Ἐργκενὲ ἐπὶ τῶν. Ὁ ποταμὸς Ἐργκενὲ, πηγᾶζων, κατὰ πρῶτον ἀπὸ τῆς ὄρει τῆς Στρανδῆας ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μαύρης θαλάσσης ῥέει ὑπὸ τὴν γέφυραν τοῦ χωρίου «Οὐζούν-Χαδζήλῃ» καὶ διέρχεται πλησίον τοῦ Μπουργάζ. Κατόπιν διέρχεται διὰ γέφυρας μετὰ ἑκατὸν ἐξδομήκοντα τέσσαρας ἀψίδας, (τῆς καλουμένης «Ἐργκενέ-κιοφρουσού») πλησίον τῆς Ἀδριανουπόλεως.

Ἐντὸς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας δὲν συννητήσαμεν γέφυραν τοιούτου μήκους.

Ἐκεῖθεν ὁ ποταμὸς κατερχόμενος ἐκβάλλει εἰς τὴν Προποντίδα. Δὲν εἶναι μέγας ποταμός. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην ἄνοιξιν, ὅτε πίπτουν τηρόμεναι αἱ χιόνες τῶν ὄρεων καὶ τῶν λόφων, πλημμυρεῖ καὶ μεταβάλλεται εἰς ὀρμητικὸν ἄτακτον ποταμόν.

Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον «Ἐσκί-Πολός».

Τὸ φρούριον Ἐσκί-Πόλος. (Παλαιός;)

Ἱερεὺς τις, ὀνόματι Πόλος ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀδριανουπόλεως εἶχεν ἐνταῦθα μίαν μονήν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἔκτισεν ἐνταῦθα ἓν φρούριον καὶ τὸ ὠνομασεν Μπουργάζ Πολός (Πύργος Παλαιός;).

Ὅτε, μετέπειτα, ὁ Χουδαβεντικιάρ Γαζής (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α') πολιορκήσας τὸ φρούριον τοῦτο, πρὸ τῆς πολιορκίας τῆς Ἀδριανουπόλεως, συνήντησε μεγάλας δυσχερείας κατὰ τὴν ἄλωσιν αὐτοῦ (καὶ διὰ τοῦτο) διέ-

ταξε, μετὰ τὴν ἄλωσιν, τὴν κατεδάφισιν τῶν τειχῶν αὐτοῦ εἰς τινα σημεῖα.

Ἄλλ' ἡ ἐπισκευὴ καὶ ἀποκατάστασις αὐτῶν εἶναι ἔργον εὐχερές.

Τὸ φρούριον τοῦτο, ἐπικλινὲς ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς κλιτύος ὑψηλοῦ λόφου ἔχει μίαν θύραν ἐκ λίθου. Ἐπειδὴ ἡ τοποθεσία αὐτοῦ εἶναι πολὺ ὑψηλὴ καὶ ὑφίστανται δυσχερείας οἱ ἀναβαίνοντες εἰς αὐτό, οὐδεὶς μένει ἐντὸς αὐτοῦ.

Τὴν σήμερον διακόσαι οἰκίαι ὑπὸ τὸ κάτω φρούριον ἀποτελοῦσι τὸ βουλγαρικὸν τοῦτο χωρίον, ὑπαγόμενον εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Μπουργὰς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐπαρχίας Σαράντα-Ἐκκλησιῶν.

Ὡς ἔχον ἐδαφος πετρώδες τὸ χωρίον φημίζεται διὰ τὴν εὐχυμον καὶ εὐγευστον σταφυλὴν αὐτοῦ.

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον: «Φακηλάρ».

Καὶ τοῦτο εἶναι βουλγαρικὸν χωρίον τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν, κείμενον ἐντὸς κοιλάδος καὶ ἔχον ἐν χάνιον καὶ τριακοσίας οἰκίας.

Ἐνταῦθα ἐφθάσεν ἐκ μέρους τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου εἰς ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἰδιαιτέρου σώματος τῆς φρουρᾶς τῶν ἀνακτόρων (Χασεκὶ Ἀγασῇ) μὲ ἀυτογράφων ἱερὸν (χάτιον) τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν Μελέκ Ἀχμέτ Πασσάν (μὲ τὸ ἐξῆς περιεχόμενον:) «Λαλά μου (Παιδαγωγέ) Μελέκ! Ὁ τοποτηρητὴς τοῦ ἀρχηγοῦ Γενιτσάρων Τσελεπῇ Ἀγᾶς ἀπέδρασεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Βεβαίως θὰ συλλάβῃς αὐτὸν καὶ ἀλυσόδετον θὰ στείλῃς εἰς τὴν Πύλιν τοῦ ὑψηλοῦ Κράτους μου.

Ὁ Πασᾶς ἐδώρησεν εἰς τὸν Χασεκὴ Ἀγᾶ, εἰς ἀνταμοιβὴν (τῶν κόπων του) ἐν βαλάντιον (ἄσπρων).

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον Καραμπουνάρ, χωρίον βουλγαρικὸν τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν μὲ διακοσίας οἰκίας, ἀλλὰ λίαν ἀκμαῖον τιμᾶριον (φέουδον).

Ὁ πεφωτισμένος Βεζύρης Σιγριαβὸς Πασᾶς ἔκτισεν ἐνταῦθα ἐν μέγα χάνιον καὶ οὕτω συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ εὐημερίαν τοῦ χωρίου.

Ὁ ποταμὸς Ἐργκενὲ ῥέει διὰ μέσου τοῦ χωρίου. Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον Σασαλάρ, ὅπερ ἔλαβε τὸ ὄνομα του ἀπὸ τὸν Σασά - Κοδζά, ὁ ὁποῖος, κατὰ διαταγὴν τοῦ Χουδαβεντιζιάρ Γαζῆ μετόκησεν ἐνταῦθα.

Ἐχει διακοσίας οἰκίας. Ὁ ἐκ Βοσνίας Χασάν ἀγᾶ κατοικήσας ἐνταῦθα καὶ οἰκοδομήσας τετράγωνον πύργον, διεφύλαξε τὸ χωρίον ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ληστῶν, ὁ δὲ Τάταρος Σουλεϊμάν ἀγᾶς, ἔκτισεν ἐπίσης ἐν χάνιον καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ χωρίου.

Καὶ νῦν ἔτι διαφαίνονται τὰ ἔγνη τῆς πάλαι ποτε εὐημερίας του. Ὅτε δὲ ὁ γνωστὸς ὑπουργὸς τοῦ Σουλτάνου Σελὶμ τοῦ Β'. Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶς ἀνεκαίνισε τὴν πόλιν ταύτην, διέταξε νὰ κατεδαφισθῶσι τὰ οἰκοδομήματα τῶν παλαιῶν μνημείων. Ὁ πρῶτος πορθητὴς αὐτοῦ εἶναι ὁ νικηφόρος Χουδαβεντικιὰρ (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α'), ὅστις συναντήσας πολλὰς δυσχερείας κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ φρουρίου ἀνεφώνησε: Ὡ νικηφόροι (βρὲ Γαζήδες), ὁρμήσατε (παλληκάρια) νὰ κυριεύσητε αὐτὸ τὸ Μπουργάζ καὶ νὰ τὸ κατεδαφίσωμεν. Καὶ πραγματικῶς μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ φρουρίου ἐκρῆμινεν αὐτὸ καὶ ἐκ βάθρων κατέστρεψε.

Εἰς πλεῖστα μέρη αὐτοῦ συναντῶνται καὶ τώρα εἰσέτι τὰ εἰρηπια τῶν κτιρίων του.

Εἶναι βακούφιον τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς διοικήσεως Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Ὁ μόντεβελλῆς αὐτοῦ εἶναι καὶ διοικητὴς τοῦ φρουρίου, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ διακοσίους πεντήκοντα στρατιώτας.

Τὸ Μπουργάζ εἶναι ὑποδιοικήσις μὲ (βαθμὸν) ἑκατὸν πενήκοντα (βαλάντιων) ἄσπρων.

Κειμένη ἐπὶ εὐρείας πεδιάδος ἡ κομὸπολις Μπουργάζ ἀκμάζει λίαν, ἔχουσα ἑπτακοσίας ἐρυθροκεραμοσκεπεῖς οἰκίας, μετ' ἀμπελώνων καὶ κήπων. Ἀποτελεῖται ἐξ ἑξ συνοικιῶν, ἔχει δὲ πέντε μιχράμια, εἰς τὰ τρία τῶν ὁποίων γίνεται προσευχὴ (καὶ διδασχὴ) ὑπὲρ τῆς μακροημερεύσεως καὶ εὐκλείας τοῦ Σουλτάνου. Τὸ ἐν αὐτῇ ὁ ζ α μ ι ο ν (ὄχι λουτρόν, ὡς κατὰ λῖθος ἐν τῷ κειμένῳ) Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶ ζ α μ ι σ η, εἶναι στερεὸν οἰκοδόμημα, κτισθὲν δι' ἐξόδων τοῦ φερόντος τὸ ὄνομα τοῦ τέμενους ἀνδρός, ὅστις ἐπὶ 40 ὁλόκληρα ἔτη διατελέσας Βεζύρης τῶν Σουλτάνων Σουλεϊμάν, Σελὶμ τοῦ Β' καὶ Μουράτ καὶ διανύσας ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ εἰς τὴν κρατικὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἀνώτατον Διβάνιον (Αὐτοκρατορικὸν Συμβούλιον) ὑπέστη τὸν μαρτυρικὸν θάνατον φονευθεὶς ὑπὸ τινος κατοίκου τῆς μεθορίου γραμμῆς.

Ὁ δολοφόνος αὐτοῦ ἀπηλλάγη τῆς νομίμου ποινῆς χάρις εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ τοῦ φονευθέντος.

Τὸ κομψὸν τοῦτο τέμενος εἶναι ἔργον τοῦ σοφοῦ τούτου Βεζύρου. Διὰ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ ἡ γλῶσσα εἶναι ὅλως ἀνεπαρκής, ὁ δὲ πλέον γλαφυρὸς (διασκορπίζων ἀδάμαντας) κάλαμος συντρίβεται πρὸ τοιαύτης ἀποδείρας περιγραφῆς).

Ἄς τὸ περιγράψωμεν, ἐν τούτοις, ὅσον ἡμῖν ἡ δύναμις σταγόνα ἐραυξόμενοι (ἀντὶ γινόμενοι τοῦ κειμένου) ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ μόριον ἀκτίνος ἐκ τοῦ ἡλίου.

Ἐν πρώτοις τοῦτο τὸ τέμενος παριστᾷ εὐκτῆριον οἶκον, ὑπενθυμίζοντα τόπον ἀναψυχῆς καὶ διασκεδάσεως, ὅπου δὲν δύναται τις (δυστυχῶς)

661 ημερίδα π.
12! αὐτῶν
10.5 πεδύρας
εὐκαρπύ.
"Θραυσι" ΑΑ
7.2! 1936
π. 166-171

νά εὖρη τὴν ποθουμένην ἡσυχίαν καὶ ἄνεσιν λόγῳ μεγάλου συνωστισμοῦ πολυπληθοῦς λαοῦ ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐξωτερικῶς τὸ τέμενος εἶναι μαρμαρίνον, τὸ δὲ ἰδιαίτερον (ἐσωτερικόν ;) αὐτοῦ διαμέρισμα εἶναι κεκοσμημένον διὰ δεξαμενῆς μετὰ πίδακος, ἀναβρύοντος ὕδατος. Τὸ τέμενος εἶναι ἐκτισμένον εἰς τόπον εὐσκιον, περικυκλούμενον μὲ πολλὰς ἑκατοντάδας πλατάνων, κυπαρίσσω, κέδρων, καστανεῶν καὶ ἄλλων θαλερῶν (εὐλογημένων) δένδρων. Πάντες οἱ ἀφικνούμενοι καὶ ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς κωμοπόλεως καὶ (πᾶς) ὁ μουσουλμανικὸς λαὸς (αὐτῆς οἱ κάτοικοι) εἰς τὸ τέμενος τοῦτο ἐκκληροῦσι τὰ καθήκοντα ὑποταγῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ λατρείας καὶ δοξολογοῦσι ἐν αὐτῷ τὸν Ὑψιστον.

Ἐν ὥραις θέρους καὶ χειμῶνος δὲν διεισδύει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦτο διαμέρισμα τοῦ τεμένους ἢ θερμότης τοῦ φαινοῦ, πυρίνου ἡλίου.

Αἱ τέσσαρες πλευраὶ αὐτοῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ παραπλεύρους σοφάδες (αἰθούσας) καὶ δωμάτια. Ἐπὶ δὲ τῶν σοφάδων ὑπάρχουσι λεπτότατοι κίονες (μὲ λεπτὴν ὡς ἡ θριξὶ ὀσφύν), ἐπ' αὐτῶν δ' ἐπικάθηνται κομποὶ θόλοι, ὥσπερ ἀνεστραμμένοι κνανόχροαι κοτύλαι.

Οὐδὲν τέμενος βεζυρικὸν παρόμοιον μὲ τοῦτο εὐρίσκεται εἰς τὰς μουσουλμανικὰς χώρας, ἂν ἐξαιρέσωμεν ἴσως τὸ τέμενος τοῦ Ζάλ Πασὰ ἐν Κων/πόλει εἰς τὸ Ἄμπου Ἐγρίου Ἀνσαρή, καὶ τὸ δξαμίον τοῦ Ἰπραχίμ Πασὰ Ταβασή, Βεζυρον τοῦ Σουλεϊμάν Χάν, κείμενον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τῆς Πύλης τῆς Σηλυβρίας (Σηλύβρη-Καπουσοῦ) ἐν Κων/πόλει.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ φωτεινὸν τοῦτο τέμενος εἶναι κατὰ πολὺ κομψότερον ἐκείνων, καὶ μὲ μεγαλητέραν τέχνην ἐκτισμένον.

Πέριξ τοῦ κεντρικοῦ μεγάλου θόλου αὐτοῦ ἔχει σειρὰν (ὁμοκέντρων) στρωμάτων διὰ τὰς ἀναπτομένας κανδήλας, τὸ ἀνώτερον δὲ πάτωμα, ὅπερ διὰ δικτυωτοῦ πεφραγμένον εἶναι ἐξειδιασμένον διὰ τοὺς μουεζζίνας, ὥς καὶ μέρη πεφραγμένα διὰ κιγκλίδων, ἀποτελοῦσι δωμάτια.

Ἡ γλῶσσα μένει ἄλαλος προκειμένου περὶ ἐγκωμίου τῶν φωτεινῶν παραθύρων, τὰ ὅποια κοσμοῦσι τὰς τέσσαρας πλευρὰς τοῦ ἁμβωνος καὶ τοῦ βωμοῦ. Αἱ καλαισθητικαὶ ἐλαιοβαφαὶ καὶ τὰ κομψὰ σχέδια τούτων, οἱ κρυστάλλινοι ὕελοι, οἱ ἀδαμαντοειδεῖς λίθοι τῆς (περσικῆς κωμοπόλεως) Νεδζεφ καὶ τὰ (συναφῆ) ἰόχροα κοσμήματα οὐ μόνον φῶς ἄπλετον παρέχουσιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τεμένους ἀλλὰ διαχέουσι καὶ εἰς τὰ πέριξ μέρη λάμπιν θανμασίαν.

Πέριξ τούτου καὶ εἰς τὰς τέσσαρας πλευρὰς εἶναι κεκαυασμένα ἐδάφη Κορανίου καὶ λόγοι τιμῆς καὶ εὐλαβείας διὰ χειρῶν τοῦ Γ' αὐτοῦ Μου' τσεσμί, Ἀμπάς Μερσά, Σέιχου Μπαγιαζίτη, Ἀπουλλάχ Κηρημή, Ἀχμέτ Καραχισαρή, Χασάν Τσελεπή καὶ Δεδέ-Μεχμέτ Τσελεπή.

Ἐκάστη τῶν ἐπιγραφῶν τούτων ἀποτελεῖ μοναδικὸν καὶ λίαν πολυτιμον ἀριστούργημα.

Τὸ δξαμίον ἔχει σύνθεσιν ἐξόχως σύμμετρον, ὥσει ποίησις καὶ μαγεία ἄφθαστος (νόμιμος).

Ὁ καλλιτέχνης τοῦ τεμένουσ παρέσχεν ἐν αὐτῷ εὐγλωττον ἀπόδειξιν τῆς θαυμαστῆς ἐπιδειξιότητος καὶ λεπτῆς τέχνης του. Ὁ κτίτωρ τοῦ δξαμίου εἶναι ὁ γηραιὸς ἀρχιτέκτων Σηνάν Ἰπνὶ Ἀπτουλ-Μενάν.

Ἐπὶ τῆς νοτίου πύλης τοῦ τεμένουσ ὑπάρχει τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα του :

«Ὁ Χατήφ Κουδση (ὁ ἐξ Ἱεροσολύμων) εἶπε τὸ χρονόγραμμα του : Τόπος λατρείας τοῦ Ὑψίστου καὶ εὐκτήριος οἶκος τῶν εὐσεβῶν.

Ἔτος 956 (Ἑγείρης)».

Εἶναι ἐπίσης θαυμάσιον καὶ τὸ τέμενος, ὅπερ κεῖται πλησίον τῆς γεφύρας τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ (Ἐργύνη), ἀλλὰ πολὺς κόσμος δὲν τὸ ἐπισκέπτεται. Ἔχει ἓνα μεδρεσὲν καὶ ἐν πτωχοκομεῖον, ὅπερ ἕκαστον μῆνα καὶ ἕκαστον ἔτος, ἕκαστην πρωΐαν καὶ ἐσπέραν εἶναι πλουσίον ἅμα καὶ πενιχρόν, παρέχον εἰς νέους καὶ γέροντας ἐν πινάκιον ζωμοῦ καὶ ἐν τεμάχιον ἄρτου, εἰς ἕκαστην δ' ἐστίαν ἀπὸ ἓν κροῖον λίπους καὶ δι' ἕκαστον ἵππον ἀπὸ μίαν (μερίδα) τροφῆς (χόρτου ἢ κορυθῆς). Δαψιλῆς εἶναι ἡ χάρις του. Οὐδεμία διάκρισις γίνεται ἐνταῦθα μουσουλμάνου καὶ μή, προκειμένου περὶ παροχῆς (τροφῆς).

Ἐκάστην δὲ νύκτα Παρασκευῆς παρέχεται ἐπίσης δαψιλῶς, (ἐκτὸς τῆς συνήθους τροφῆς) καὶ ἓνας δίσκος (σινί) μετὰ πινακίων πιλαφίου (ἐξ ὀρύζης) ζωμοῦ καὶ κρόκου (ζεοδῆ).

Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ καταστήσῃ τὴν λειτουργίαν τοῦ πτωχοτροφείου τούτου διαρκή καὶ ἀδιάλειπτον μέχρι περάτων τῶν αἰώνων.

Ἡ κωμόπολις ἔχει προσέτι ἑπτὰ νηπιαγωγεῖα καὶ ἐν φωτεινὸν οἰκοδόμημα κοιμφοῦ λουτροῦ.

Ἡ ἀγορά τῆς ἔχει τριακόσια περίπου καταστήματα. Ἄν καὶ δὲν ἔχει μπεξεστένιόν, ἔχει πάμπολλα πολύτιμα ἐμπορεύματα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνθήσεως τῆς ῥόας συγκροτεῖται ἐνταῦθα ἐμποροπανήγυρις. Τὸ βυδοπάζαρον τοῦ Μπουργάζ εἶναι λίαν γνωστὸν εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ τὴν Περσίαν. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια ἐξακολουθεῖ ἡ ἀγοροπωλησία καὶ μεγάλα κέρδη προσκομίζονται εἰς τὴν ἀγορὰν ταύτην, ἥτις ἐπὶ μὲν τῆς ὀχθῆς τοῦ ποταμοῦ Ἐργκενέ διήκει μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασά, ἀπὸ δὲ τῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως ἀποτελεῖται ἀπὸ πλέον τῶν χιλίων μικρῶν καταστημάτων ἐκ λεπτῶν σανίδων, ὡς αἱ φθινοπωριναὶ καλύβαι. Ἔχει καὶ λιθόκτιστα καταστήματα διὰ τοὺς σεβαστοὺς μεγαλεμπόρους, ἀλλὰ τοιαῦτα εἶναι ὀλιγάριθμα.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ σημείου τῆς ἐμποραγοῦς ταύτης γνωστὴ γέφυρα μὲ ἐννέα ἀψίδας εἶναι ἔργον τοῦ γηραιοῦ ἀρχιτέκτονος Σηνάν, ἀποτελοῦσα μίαν ἐκ τῶν ἐβδομήκοντα μεγάλων γεφυρῶν, τὰς ὁποίας οὗτος ἔκτισεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸν σχετικὸν μὲ τὴν ἀγοραπωλησίαν φόρον συλλέγει (εἰσπράττει) ὁ μουτεβελῆς καὶ δαπανᾷ διὰ τὰς ἐπισκευὰς τῶν φθειρομένων μερῶν τῆς γεφύρας.

Τὸ κλίμα τῆς πόλεως εἶναι γλυκύ, αἱ ἄμπελοι δὲ καὶ οἱ κῆποι καλλιεργοῦνται καλῶς.

Περιζήτητα ἐπίσης εἶναι τὰ πρόβατα, οἱ ἄμνοι καὶ τὸ βούτυρον αὐτῆς.

Τὸ Καραβάνσεράϊον τοῦ (Λουλὲ-) Μπουράζ.

Τοῦτο παριστᾷ μονώφορον εὐμέγεθες χάνιον, ὡς φρούριον ἐσωτερικόν, οἰκοδόμημα περιέχον ἑκατὸν πενήκοντα ἐστίαις ἀπέναντι ἀλλήλων κειμένας μὲ χαρέμια, σταύλους διὰ καμήλους καὶ ἄλλα ζῶα, δυναμένους νὰ στεγάσουν πλεόντων τριῶν χιλιάδων ζώων.

Οἱ τελωνοφύλακες ἐκτελοῦσιν καὶ καθήκοντα φυλάκων παρὰ τὴν θύραν τοῦ χανίου.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, κρούεται πρὸ τῆς θύρας ἡ μουσικὴ, μεθ' ὃ κλείεται ἡ θύρα. Οἱ φύλακες ἀνάπτουσι κανδήλια, δαπάναις τοῦ Ἐβκαφίου, κοιμῶνται πρὸ τῆς θύρας. Ἐὰν κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἀφικνεῖται ἕξωθεν ὁδοιπόρος ἀνοίγουσι τὴν θύραν καὶ ἐπιτρέπουσι εἰς αὐτὸν τὴν εἴσοδον καὶ προσάγουσιν εἰς αὐτὸν καὶ τροφήν ἐκ τῶν ἐνόντων.

Ἄλλ' (ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ) καὶ ἂν ἀκόμη χαλᾷ ὁ κόσμος δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἐκ τοῦ χανίου ἕξοδον οὐδενὸς τῶν ἐντὸς αὐτοῦ εὐρισκομένων, διότι τοιοῦτος εἶναι ὁ ὅρος τοῦ ἀφιερωτοῦ (διαθέτου).

Μόνον ἀφ' οὗ ἐγεγνηθῶν ὅλοι οἱ φιλοξενοῦμενοι, κρούσῃ ἡ μουσικὴ καὶ ἕκαστος ἐξ αὐτῶν λάβῃ γνῶσιν (τῆς ἀνεπάφου καὶ ἀσφαλοῦς διαφυλάξεως) τῆς (παρ' αὐτῷ) περιουσίας του, οἱ φύλακες, διαλαλοῦντες, ὡς κήρυκες, κραзоῦσι: «Ὡ μουσουλμάνοι! «Εἶναι σῶα καὶ ἀνελλιπῇ τὰ ὅλα σας; Ἡ περιουσία σας, ἡ ζωὴ (ψυχὴ) σας, ἡ καλλονή σας (ἡ ὁ-καιρός σας) καὶ αἱ ἀναξυρίδες σας;» Οἱ φιλοξενοῦμενοι ἀπαντοῦν: «Ὅλα εἶναι σῶα καὶ ἀκέραια, ὁ Θεὸς εἶθε νὰ ἀναπαύῃ τὴν ψυχὴν τοῦ κτήτορος τοῦ καθιδρύματος».

Οἱ θυρωροὶ τότε, ἀνοίγουσι, κατὰ τὸ λυκαυγές, τὴν μεγάλην πύλιν αὐτοῦ, ἵστανται παρὰ τὴν θύραν καὶ προφέρουν τὰς ἐξῆς εὐχὰς καὶ συμβουλὰς:

«Νὰ μὴ προχωρῇτε εἰς τὰς ὁδοὺς ἀπρόσεκτοι, μὴ χάνετε στρῶμα,

σκέπασμα, μὴ δέχεσθε τὸν τυχόντα, ὡς συνοδοιπόρον σας, προχωρήτε, καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὰ φέρῃ δεξιὰ. Τότε ἕκαστος ἐκκινεῖ πρὸς μίαν διεύθυνσιν. Πρὸς δυσμὰς τοῦ χανίου τούτου ὑπάρχει καὶ ἓν μέγα ἀνάκτορον διὰ τοὺς βεζύρας, ὑπουργούς, ἀριστοκράτας καὶ εὐγενεῖς, μὲ μεγάλην αἵθουσαν ὑποδοχῆς, ἑκατὸν πεντήκοντα ἑτέρα δωμάτια, λουτρόν, ὀψοφυλάκιον (κελλάριον), μαγειρεῖον, διὰ τὸ ἐγκώμιον τοῦ ὁποίου ἀδυνατεῖ νὰ ἐπαρκέσῃ ἡ γλῶσσα.

Ὅλον τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, λιθόκτιστον ἐξ ὀλοκλήρου, ἀνῆκεν εἰς τὸν μαρτυρικῶς θανάτῳ τελευτήσαντα Σοκουλλοῦ Μεχμέτ Πασᾶν.

Ἐπὶ τῆς ἀψίδος τῆς σιδηρᾶς πύλης τοῦ μεγάλου τούτου ξενωνοῦ διὰ χειρὸς τοῦ Καραχησαρὶ εἶναι ἐγκεχαραγμένον ἐπὶ λευκῆς μαρμαρίνης πλακὸς τὸ ἐξῆς χρονόγραμμα ἐν ἡμιστιχίῳ :

«Οἱ ἐλθόντες εἰς τὸ καραβανσεράϊον τοῦτο πάντες ἀπῆλθον» (ὑπαιγιμὸς εἰς τοὺς γεννωμένους καὶ ἀποθνήσκοντες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ).

Ἐκ τῆς πόλεως (Αουλέ - Μπουργάζ) ἐκκινήσαντες διὰ μέσου χωρίων πρὸς βορρᾶν διήλθομεν τὸν ποταμὸν Ἐργκενὲ ἐπὶ ἵππων. Ὁ ποταμὸς Ἐργκενέ, πηγάζων, κατὰ πρῶτον ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς Στρανδζας ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μαύρης θαλάσσης ῥέει ὑπὸ τὴν γέφυραν τοῦ χωρίου «Οὔζουν-Χαδζηλή» καὶ διέρχεται πλησίον τοῦ Μπουργάζ. Κατόπιν διέρχεται διὰ γεφύρας μὲ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα τεσσάρων ἀψίδων, (τῆς καλουμένης «Ἐργκενέ-κιοπρουσὸν») πλησίον τῆς Ἀδριανουπόλεως.

Ἐντὸς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας δὲν συννητήσαμεν γέφυραν τοιούτου μήκους.

Ἐκεῖθεν ὁ ποταμὸς κατερχόμενος ἐκβάλλει εἰς τὴν Προποντίδα. Δὲν εἶναι μέγας ποταμός. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην ἀνοιξιν, ὅτε πίπτουν πληθύνοντες αἱ χιόνες τῶν ὄρεων καὶ τῶν λόφων, πλημμυρεῖ καὶ μεταβάλλεται εἰς ὀρμητικὸν ἄτακτον ποταμόν.

Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον «Ἐσκί-Πολός».

Τὸ φρούριον Ἐσκί-Πόλος. (Παλαιός;)

Ἱερεὺς τις, ὀνόματι Πόλος ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀδριανουπόλεως εἶχεν ἐνταῦθα μίαν μονήν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἐκτίσεν ἐνταῦθα ἓν φρούριον καὶ τὸ ὠνομασεν Μπουργάζ Πολός (Πύργος Παλαιός;).

Ὅτε, μετέπειτα, ὁ Χουδαβεντικιὰρ Γαζῆς (Σουλτάνος Μουράτ ὁ Α') πολιορκήσας τὸ φρούριον τοῦτο, πρὸ τῆς πολιορκίας τῆς Ἀδριανουπόλεως, συνήντησε μεγάλης δυσχερείας κατὰ τὴν ἄλωσιν αὐτοῦ (καὶ διὰ τοῦτο) διέ-

ταξε, μετὰ τὴν ἄλωσιν, τὴν κατεδάφισιν τῶν τειχῶν αὐτοῦ εἰς τινα σημεία.

Ἄλλ' ἡ ἐπισκευὴ καὶ ἀποκατάστασις αὐτῶν εἶναι ἔργον εὐχερές.

Τὸ φρούριον τοῦτο, ἐπικλινές ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς κλιτύος ὑψηλοῦ λόφου ἔχει μίαν θύραν ἐκ λίθου. Ἐπειδὴ ἡ τοποθεσία αὐτοῦ εἶναι πολὺ ὑψηλὴ καὶ ὑφίστανται δυσχερείας οἱ ἀναβαίνοντες εἰς αὐτό, οὐδεὶς μένει ἐντὸς αὐτοῦ.

Τὴν σήμερον διακόσται οἰκία ὑπὸ τὸ κάτω φρούριον ἀποτελοῦσι τὸ βουλγαρικὸν τοῦτο χωρίον, ὑπαγόμενον εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Μπουργὰς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐπαρχίας Σαράντα-Ἐκκλησιῶν.

Ὡς ἔχον ἑδαφος πετρῶδες τὸ χωρίον φημίζεται διὰ τὴν εὐχυμον καὶ εὐγευστον σταφυλὴν αὐτοῦ.

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον: «Φακλήαρ».

Καὶ τοῦτο εἶναι βουλγαρικὸν χωρίον τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν, κείμενον ἐντὸς κοιλάδος καὶ ἔχον ἕν χάνιον καὶ τριακοσίας οἰκίας.

Ἐνταῦθα ἐφθασεν ἐκ μέρους τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου εἰς ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἰδιαίτερου σώματος τῆς φρουρᾶς τῶν ἀνακτόρων (Χασεκὶ Ἀγασῇ) μὲ αὐτόγραφον ἱερὸν (χάτιον) τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν Μελέκ Ἀχμέτ Πασσᾶν (μὲ τὸ ἐξῆς περιεχόμενον:.) «Λαλά μου (Παιδαγωγέ) Μελέκ! Ὁ τοποτηρητὴς τοῦ ἀσχηνοῦ Γενιτσάρων Τσελεπὴ Ἀγᾶς ἀπέδρασεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Βεβαίως θὰ συλλάβῃς αὐτὸν καὶ ἀλυσόδετον θὰ στείλῃς εἰς τὴν Πύλιν τοῦ ὑψηλοῦ Κράτους μου.

Ὁ Πασᾶς ἐδώρησεν εἰς τὸν Χασεκὴ Ἀγᾶ, εἰς ἀνταμοιβὴν (τῶν κόπων του) ἕν βαλάντιον (ἄσπρων).

Ἐκκινήσαντες καὶ πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ φρούριον Καραμπουνά, χωρίον βουλγαρικὸν τῆς ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν μὲ διακοσίας οἰκίας, ἀλλὰ λίαν ἀκμαῖον τιμᾶριον (φέουδον).

Ὁ πεφωτισμένος Βεζύρης Σιγριαβὸς Πασᾶς ἔκτισεν ἐνταῦθα ἕν μέγα χάνιον καὶ οὕτω συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ εὐημερίαν τοῦ χωρίου.

Ὁ ποταμὸς Ἐργκνὲ ῥέει διὰ μέσου τοῦ χωρίου. Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν πάλιν πρὸς βορρᾶν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον Σασαλάρ, ὅπερ ἔλαβε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὸν Σασά - Κοδζά, ὁ ὁποῖος, κατὰ διαταγὴν τοῦ Χουδαβεντιζιάρ Γαζὶ μετόχησεν ἐνταῦθα.

Ἔχει διακοσίας οἰκίας. Ὁ ἐκ Βοσνίας Χασὰν ἀγᾶ κατοικήσας ἐνταῦθα καὶ οἰκοδομήσας τετράγωνον πύργον, διεφύλαξε τὸ χωρίον ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ληστῶν, ὁ δὲ Τάταρος Σουλεϊμὰν ἀγᾶς, ἔκτισεν ἐπίσης ἕν χάνιον καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ χωρίου.